

DE

št. 13

Glavni urednik
Marjan Horvat

Odgovorni urednik
Ciril Brajer

Telefon: 313-942

Naročnina in prodaja:
321-255

Telefaks: 311-956

Naslov: ČZP Enotnost,
Dalmatinova 4, Ljubljana

časopis slovenskih delavcev

Ljubljana, 18. marca 1993, št. 13, letnik 52, cena 105 SIT

DRŽAVA, KINE
VE, KAJ HOČE

Predsednik d.d. TAM Maksimiljan Senica je tako razočaran nad ekonomsko politiko slovenske države, da včasih podvomi, ali je sploh smiseln boj za obstoj in razvoj firme. Lani so dali za obresti več kot dvojno vsoto denarja, porabljenega za plače – čeprav so sorazmerno malo zadolženi! Desetkrat manj kot leta 1987! Električna se jim je januarja podražila za 114 odstotkov...

S plačami je pa tako, da v stroških Tamove proizvodnje pomenijo komaj 8 odstotkov, medtem ko morajo konkurenti v Nemčiji zanje odmakniti 20 odstotkov. Več kot zgovorni podatki, sicer pa vendar kaže več prebrati na 11. strani.

ROUSOVA PARADIGMA

170.373 tolarjev – povprečni mesečni stroški štiričlanske delavske družine

96.403 tolarje – minimalni mesečni stroški štiričlanske delavske družine

15.802 tolarja – neto zjamčena plača od 1. marca (polovica poslančevega dodatka za delo z volivci)

30.000 delavcev – prejema zjamčeno plačo

14.000 delavcev – prejema manj kot zjamčeno plačo

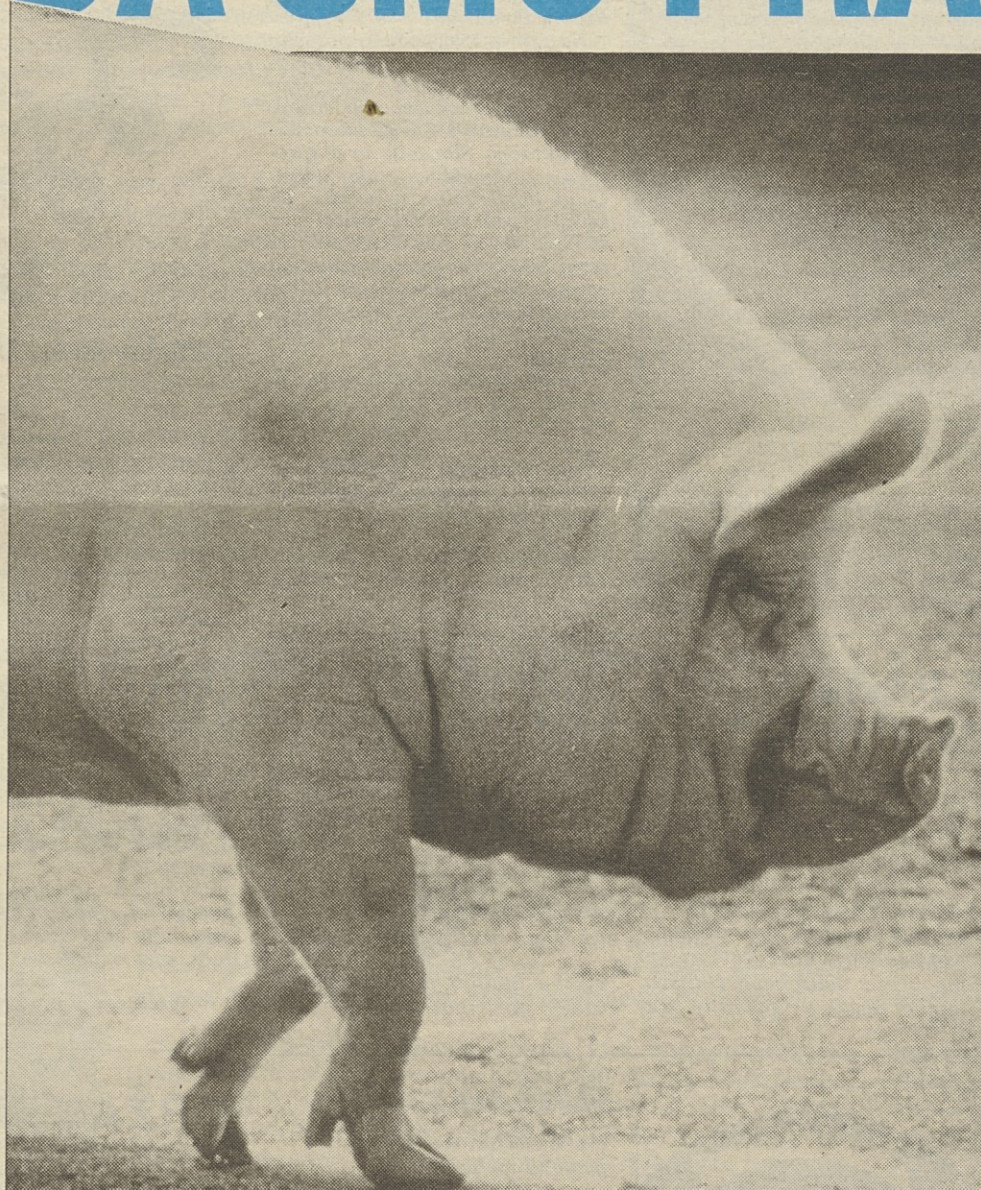
42.000 tolarjev – povprečna plača

62 odstotkov delavcev – prejema manj kot povprečno plačo

Ko boste prebrali te številke, pa še nekaj grozljivosti (tudi v tej številki DE, se boste pač zamislili nad modrostjo Antona Rousa, ki svari pred »agresivno nepomirljivostjo svobodnih sindikatov«

na 2. in 15. strani DE

»ČASOPISI NAM OČITAJO, DA SMO PRAŠIČI«

Herman Rigelnik,
9. 3. za TVS

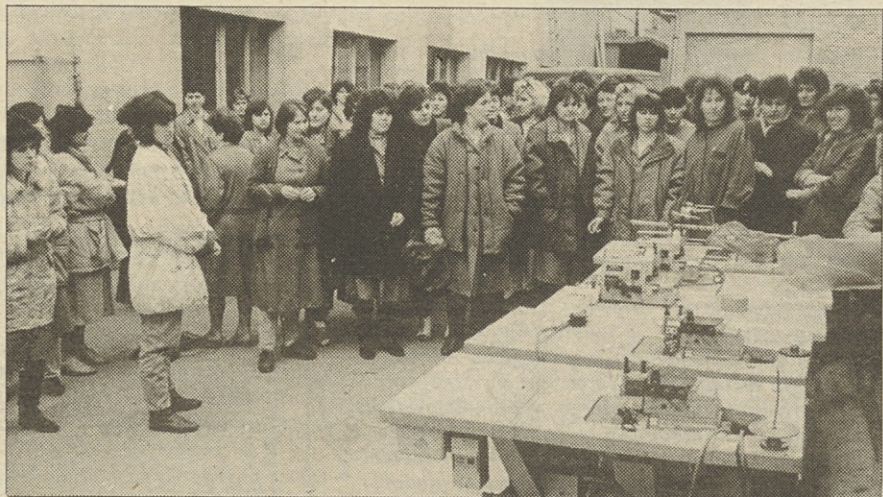
Delati primerjave s prašiči zna biti hudo sporna stvar. Prašič je namreč po pomenih izredno bogat izraz.

Seže od packa, požrešneža, žrtve na oltar požrešnosti nekoga drugega pa vse do enega najinteligentnejših bitij planeta.

Zato smo predsedniku »TEGA VISOKEGA ZBORA« priskočili na pomoč na najpomembnejši,

16. strani DE.

1400
sreda

Namesto delavk potujejo v Makedonijo stroji

PLETENINA Ljubljana: Vodstvo je hotelo »začasno prerazporediti« delavke in jih poslati na delo – v Makedonijo. ROS, za katerega članice gre – z izrecnim opozorilom, »da s svojo intervencijo ne želi onemogočiti poslovne odločitve direktorja Dušana Čaterja, ki je prav gotovo ekonomsko utemeljena« – vendarle opozarja, da zastavljena razporeditev ni zakonita in krši pravice delavk.

Te pa DE obveščajo, da direktor, ki mu jih ni uspelo poslati v Makedonijo, zdaj tja odvažja Pleteninine stroje.

LIPA Ajdovščina: Spor v ajdovski Lipi se danes umirja in ogroža nevidni scenarij podiranja podjetja. Po seji stavkovnega odbora so se Brane Mišič, Bogdan Godnič in Marjan Ferčec več ur pogovarjali z občinskim kriznim štabom in preostankom Lipinega kolegija. Dogovorili so se, da bo nekdo iz kolegija prevzel vroče mesto Franceta Boštjančiča.

Več o obeh zapletih v naslednji številki DE

UPOR UPOKOJENCEV

UPOKOJENCI SE PRMEJDUŠAJO NA 13. STRANI DE

Gledalci stopajo na oder

Piše: Ciril Brajer

Anton Rous, predsednik mariborske vlade, je spisal tajno pismo (objavljeno v torkovem Večeru?! in ga naslovil na slovenske velmože, vključno s šefom tajne službe. V njem nerga nad marsičim, še posebej pa nad »AGRESIVNO NE-POMIRLJIVOSTJO OBMOČNIH SVOBODNIH SINDIKATOV V MARIBORU, KI JIM PREDSEDUJE METKA ROK-SANDIČ...«

Vse to in na tem zasnovana akcija, ki jo ima še v načrtu, naj bi prispevalo k preprečitvi socialne eksplozije.

Če je kdo na vse kriplice gasil neštete iskre, ki jih mečejo nekateri direktorji, mnoge stranke in celotna državna oblast in bi lahko povzročile izbruh, so bili to prav svobodni sindikati. Zatorej je Rousov denuncijski pristop resnično vrhunski cinizem. Sindikati so klicali k socialnemu paktu, dobesedno moledovali, naj jih vlada vabi na posvete, kadar kuje za delavstvo usodne odločitve – vselej zama!

Oblastna trmoglavost in ignoranca sta počasi dušili strpne glasove iz sindikalnih vrst, in slišati je bilo vse korenitejšie zahteve. Le kolikokrat so sindikati svareče objavili, da bo takšno brezglavo početje pripeljalo do divjih stavk, neorganiziranih oblik revolta ali še česa hujšega!

Da so bila njihova načelna opozorila še kako utemeljena, so počasi potrjevali posamični dogodki. Se spomnite, kako so delavci v Tamu namlatili direktorja?!

Zdaj gre vse manj za dogodke in vse bolj za plaz. Ljudje so v obupu pač zgubili zaupanje, potem potrpljenje in stvari začeli jemati v svoje roke. Vse več jih je na cesti. S tem ne mislimo le rastoče množice brezposelnih, ki bodo tudi prej kot slej ponoreli. Sindikati, kmetje, upokojenici in njihov skorajda že nasilen protest... Tudi delavcem po tovarnah je vsega dovolj. Adria Caravan, Videm Krško, Lipa... in vse več jih bo in vse hujši bodo prijem.

Nekaj časa je bilo moč prebirati modre misli, da je s padcem Berlinskega zidu umrla zgodovina. Pa ni! Prav zato, ker noče in noče umreti fantazija ljudstva.

Ljudstvo, ta potrpežljivi, vdani, nemi gledalec predstav, ki mu jih prirejajo oblastniki, ima namreč neizčrpno moč, ki tiči prav v njegovih fantazijah. Lahko ga otopiš s propagando, takšnimi in drugačnimi omamnimi podobami – pa se ti sment vselej predrami.

Ko pa ljudstvo neha biti gledalec in stopi na oder, je lepih sličic konec. Skoraj vedno se predstava razvije v dramo, bolj ali manj krvavo.

In proti temu gotovo ne more biti zdravilo nekakšno tajno pisarjenje in polzarotniško sestajanje. Zdravilo je lahko le oblast, ki ve, kaj hoče, in zna to ljudem tudi povedati. Zna ali hoče. Slovenci je še nimamo.

Spoštovani gospod urednik DE!

Kot dolgoletni naročnik in bralec našega časopisa se vam oglašam prvič – razočaran. Naj povem, zakaj.

Predvidevam, da ste o petdnevni stavki in razlogih zanjo v štorski livarni (pravčasno) kje prebrali oziroma slišali.

Ne bom pisal o stavki sami, ker vam ta očitno ni (bila) zanimiva, niti toliko ne, da bi kdo iz vašega uredništva povprašal o tem, o de-

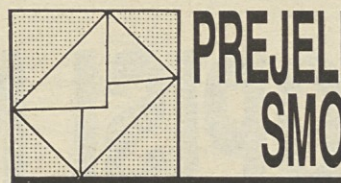
lavcih, ki delamo v težkih pogojih, skupaj z vsemi težavami, ki tarejo delavce.

Nikakor ne mislim, da bi morala biti stavka medijski spektakel ali kaj podobnega, vendar, kot pišete sami, da je DE časopis slovenskih delavcev, mi je nerazumljivo nezainteresiranost z vaše strani, ko gre za preživetje delavcev skupaj s podjetjem.

Bi že lahko kaj napisali o tristo dvajsetih livarnih tudi vi. So pa to storili časopisi, ki niso »delavski«: VEČER, NOVI TEDNIK in poročali RADIO ŠMARJE, RADIO SLOVENIJA. TV je omenila stavko, čeprav vseh omenjenih nismo obveščali, temveč so se odzvali sami, za kar smo jim hvaležni. Toliko o tem.

Lep pozdrav!

Milan Kreuh
ŽŠ – Livarna, d. o. o.

Delavska stranka ne bo več sodelovala z Združeno listo

V petek, 5. 3. 1993 je bila v Murški Soboti seja predsedstva Delavske stranke Slovenije, območnega odbora Pomurja.

Na seji je bilo podano poročilo s seje predsedstva DSS v Ljubljani. Največ poudarka in razprav pa je bilo o združevanju strank Združene liste v Združeno socialdemokracijo Slovenije in o sprejetju interventne zakonodaje. Člani predsedstva so menili, da sprejetje zakona o zamrznitvi plač in pokojnin ni v skladu s programom DSS in bo morala Delavska stranka takšno podpiranje Združene liste obsojati, saj smo takšnih zakonov bili vajeni že v prejšnji ureditvi.

Na seji predsedstva DSS za Pomurje so sprejeli tudi sklep, ki so ga telegramsko poslali predsedniku DSS. Predsednika DSS Vlada Rancigaja so zadolžili, naj telegram prebere na skupnem sestanku predsedstev strank Združene liste v nedeljo, 7. 3. 1993 v Ljubljani. Ena od točk pa je bila združevanje strank Združene liste

v Združeno socialdemokracijo Slovenije. Sklep se je glasil tako: zaradi glasovanja večine poslancev Združene liste za interventno zakonodajo se do nadaljnjega prekinajo dogovarjanja o združevanju Delavske stranke Slovenije z nekaterimi strankami Združene liste.

Na skupni seji predsedstev strank Združene liste se sklep šteje kot glas odsotnega člana predsedstva DSS Pomurja

Jože Kavčič,
Lomanoše 6, Gor. Radgona

Sporočilo javnosti!

Neodvisni sindikati Slovenije sporočamo, da bomo zaradi sprejema zakona o zamrznitvi plač pričeli različne sindikalne dejavnosti in akcije člane NSS pozivamo k splošni stavki skupaj z drugimi sindikati. Do nadaljnega prekinjamo vse konstruktivno sodelovanje z vlado tudi na drugih področjih – ujamamo sindikalni molk.

Na ustavno sodišče bomo vložili pobudo za ugotovitev skladnosti zakona o zamrznitvi plač, Zakona o reprezentativnosti sindikatov, ker sta v nasprotju z mednarodno konvencijo št. 87 in skladnosti zakona o poslancih in zakona o vladi z ustavo, ki se nanaša na obračunavanje plač članov državnega zbora in plač vladnih funkcionarjev RS.

Podpiramo predlog ZSSS za uvedbo referenduma o omenjenem zakonu in vse socialne nemire zaradi omenjenih zadev.

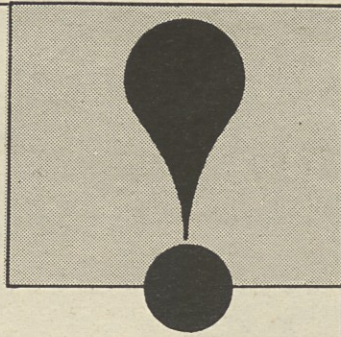
Rastko Plohl,
predsednik predsedstva NSS

ZAMRZNJENE PLAČE NA USTAVNEM SODIŠČU

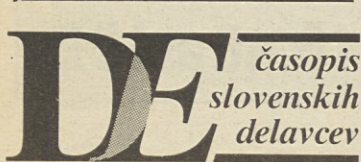
Seveda na pobudo Svobodnih sindikatov Slovenije kot legitimnega in reprezentativnega predstavnika dobrih 450.000 članov. ZSSS je pač ocenila, da zamrznitveni zakon ni v skladu s pravnim sistemom Republike Slovenije, saj sega na področje, ki

ga je zakonodajalec že določil za predmet kolektivnih pogajanj.

Kajpak je pobuda utemeljena tako in drugače in o vseh vzrokih, zaradi katerih svobodni sindikati trkajo na vrata ustavnega sodišča, bomo pisali v naslednji šte-

vilki – upamo, da kaj kmalu tudi o pozitivni rešitvi. UR

Nanj se resda lahko naročite tudi pisno, toda zakaj bi se trudili: pokličite

(061) 321-255
in poskrbeli bomo, da boste dobili časopis, brez katerega je vaše delo v (kateremkoli) sindikatu vsaj težje, če že ne nemogoče

Obirajo nam kosti!

Na volišča vsi smo šli, da volili mi bi vsi!

Volili smo demokrate in ostale »brate«.

Volili smo antikriste in njihove kontraše, nacionaliste.

V bistvu iste, iste!

Obljubljali so nam vse, če v parlament usedejo se.

V parlamentu in vladi zdaj sedijo, za riti svoje se borijo.

Ko stranke veljak v parlament usede se, volivcu svojemu pokaže le roge.

Vsi jim verjeli nismo, govorili smo, da barva važna ni, ampak kaj v srcu si.

Obljubili so gradove nad oblaki pristali smo v črni tlaki.

Obirajo nas do kosti, za žulje naše mar jim ni.

Še usta bi nam zapacali, če brez njih lahko za TROTE bi garali.

Človeček mali, kaj boš ti, saj oblast in demokracija smo tukaj mi.

Dolžnost tvoja sveta je, da poješ vse, kar v vladi skuha se, pa naj bo zate dobro ali NE.

Ivo Leban,
Ozeljan

DRŽAVNI PRORAČUN

Prav razveseljivo je dejstvo, da je proračunska debata najpomembnejši politični dogodek leta. Kljub problemu pri sestavljanju proračuna, je že to dokaz, da postajamo normalnejša država.

Problem je seveda v večno premajhnem obsegu proračuna. Po osnutku je tega za 300 milijard SIT ali za 48,9 odstotka bruto domačega produkta, kar je daleč največ v novejši zgodovini Slovenije. Zelja ministrov pa je bilo toliko, da bi lahko zasedli kar 58 odstotkov BDP. Problem ni toliko v realnem povečevanju javne porabe, temveč v padajočem BDP, kjer se financiranje države pokaže kot fiksni strošek v podjetju z ne dovolj zaslednimi zmogljivostmi.

Poleg zares fiksnih stroškov, kot je npr. 25.000 državnih uslužbencev, je glavni poudarek v letošnjem proračunu namenjen sanaciji bank in podjetij ter širjenju socialne mreže! Prav pri socialnih transferjih je realni porast v letošnjem proračunu glede na lani celih 29 odstotkov. Na to področje pa bo treba v prihodnje usmeriti tudi mnogo več pozornosti revizorjev. Pri dodelitvah socialnih transferjev (nadomestil za čas brezposelnosti, socialnih pomoči itd.) je bila naša država doslej zelo nekritična. Znane so zgodbe o gospodih v mercedesih, ki so hodili prevzemati socialne pomoči, in o lastnikih podjetij v Avstriji, ki so pri nas prijavljeni na zavodih za zaposlovanje.

Državni proračun je dokument, ki od leta 1990 vsako leto znova doživlja revolucionarne spremembe.

Najprej v sami strukturi: od integracije bivših SIS-ov, prenehanja financiranja federacije, izločitve zdravstvenega denarja v poseben sklad, do letošnjega, prvič močno opaznega servisiranja javnega dolga.

Za odplačilo obresti od raznih republiških obveznic in za kredite iz tujine ter za plačila garancij bo letos potrebno plačati okrog 32 milijard SIT oziroma kar 2,8% bruto domačega produkta. Tudi pri obliki proračuna se je dogajala revolucija. V izkazovanju deleža proračuna v deležih BDP je velik napredek in nam omogoča primerjavo s svetom. Letos bo parlament prvič obravnaval celotno bilanco javne porabe skupaj s proračunom. V obravnavi bo prvič tudi proračunski memorandum, čeprav še v zelo ohlapni obliki. Po drugi strani pa smo se daleč od večletnega proračuna, ki edini zagotavlja stabilnost države, saj bomo letoletni proračun sprejemali šele v aprilu.

Obseg novega javnega dolga je vsota, ki se v političnih debatah skoraj dnevno spreminja. Računsko sodišča in s tem revizije javnih financ še vedno ni.

V proceduri je že zakon, ki bi odmrznil plače v družbenih dejavnostih, s tem pa se podre tudi proračun. Skratka, do ustalitve javnih financ nam manjka še precej. Da nas le ne bo prehitel čas neproduktivne nestrpnosti.

Janez Kopac

• Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE – glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, telefon 116-163, 311-956, 313-942 • Časopis urejajo: Sašo Bernardi (fotografija), Brane Bombač (lektor), Marija Frančič (Ziviljenjska razpolja), Ivo Kuljaj (Ravbarokomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Kržnik (sindikalni zaupnik), Franček Kavčič (sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem prepihu), Andrej Ulaga (Kažipot), Bora Zlobec (lektorica), Igor Žitnik (Razum in srce) in Jožica Anžel (tajnica), telefon 313-942, telefaks 311-956 • Naročnina: 321-255 • Posamezna številka stane 105 SIT • Ziro račun: 50101-603146834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopljarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Mira Videčnik, Alojz Omejc, Ciril Urek, Edo Kavčič, Jernej Jeršan, Dušan Semolič

Smo se pri premieru zmotili?

Piše: Martin Ivanič

Listanje starejših in še starejših številke Delavske enotnosti, pa ne samo Delavske enotnosti, razodeva kopico naravnost laskavih ocen J. Drnovška kot strokovnjaka in javne osebnosti.

Če stvar dobro premislimo in jo upoštevamo v okoliščinah nastanka teh sodb, tedaj niti ni moč reči, da so bile povsem zgrešene. Gotovo je bilo v njih nekaj romantične želje po javni (politični) osebnosti novega, modernega kova. Želje po javnem delavcu, ki ne blebeta in o katerem več govorijo njegove poteze kakor izrečene besede.

Če smo danes do njega že kar neprizanesljivo kritični, se moramo vprašati, ali smo se spremenili mi ali on. Ne gre za to, da je resnica nekje v sredi, vendar smo se gotovo spremenili mi kot javnost in on kot javni delavec. Upajmo, da smo mi postali bolj kritični, bolj zahtevni in v mejah demokratičnih norm bolj samozavestni, pač v smislu, da smo mi kot demokratična javnost tisti zadnji kriterij in dejavnik družbenega življenja, ni pa to kakšna vsemogočna partija ali državni vrh in kakšen politični baron na njegovem čelu. Ta emancipacija javnosti je gotovo povzročila tudi nekaj kritičnega pretiravanja kot posledico popačenega prepričanja, da je demokracija pravica svobodnega in celo neomejenega uličnega blebetanja.

Zanesljivo pa se je spremenil predvsem Drnovšek, kajti med drugim je postal tudi politik par excellence. Po mojih dosedanjih izkušnjah je ta okoliščina še vsakogar nekoliko zmajčila. Mislim, da trditev velja tudi za H. Rigelnika, ki je bil kot gospodarstvenik jasen kakor kristalni kozarec. Sedaj pa že lahko pri njem opažamo »politično relativizacijo« stališč, ki se kaže kot škodljiva značilnost sicer častivrednega in zaupanje vzbujajočega moža. Drnovška namreč razumemo, da mora biti kot premier trden in celo trmast mož. V tem ga, kajpak, močno podpiramo. Ne podpiramo pa ga, kadar kot takšen igra tudi politika, ki kalkulira in razmišlja prej kot politik kakor tehokrat oz. prvi državni uradnik. Ali drugače rečeno, podpiramo njegovo vztrajnost pri vseh umestnih stališčih in vladnih predlogih, ki naj nas naposled potegnjejo iz mrtvega toka. Ni pa moč njegove trme podpirati, ko gre očitno za delne, nekonsistentne in celo malce demagoške ukrepe.

Prav za takšno ravnanje je brzokone v primeru omejitve plačne regulative šlo, pa naj Drnovšek še tako vzdihuje zavoljo medijskih in javnih (kot pravi - demagoških) pritiskov na vlado. Če bi prišel s celovitim »paketom« ukrepov za večjo gospodarsko učinkovitost ali če bi se nad plače spravil prej, se pravi še pred volitvami ali pred sestavo koalicije, tedaj bi mu pač verjeli. Da tega ni storil, je seveda krivo omenjeno dejstvo, da je

medtem postal tudi politik in da je mislil poleg gospodarstva zlasti na lastno stranko in še posebej na svoj bodoči položaj. Zgornjo trditev podpira več njegovih potez, ki so zdaj značilne v novejših časih. Govori o demagogiji in pritiskih medijev, o dirigiranju teh pritiskov »odnevemkod«, govori, da so ti in ti ukrepi nujni zato, da nam bo čez nekaj mesecev bolje, da smo v prehodnem času in da je potrebno za blaginjo tudi kaj potrpeti itd. Saj ni, da v teh govorancah ne bi bilo tudi zrno resnice. Za to gre, da v družbi še vedno in še zdaleč ne veljajo enaka merila, da smo na boljše čase prav volovsko potrpežljivo čakali, da se s sicer skromnim družbenim premoženjem ravna huje, kot delajo svinje z mehomo, da sledi škandal škandalu in da oblast ničesar zares otipljivega ne ukrene, da se izgovarja na neizdelane in nesprejete zakone, namesto da bi ukrepala tudi z odloki in začasnimi uredbami, kadar gre več kot očitno za zaščito narodnih koristi ter reda in zakonitosti. No, pa saj bi primerov lahko našli za celo časopisno stran!

Premier zatorej ne more računati, da bomo njegovo pritoževanje nad nerazumevanjem javnosti, se pravi v prvi vrsti delavstva in sindikatov, sprejeli brez pridržka in z upom, češ Janez, nikar ne bodi hud, kaj pa bomo brez tebe! Z odločitvijo za politiko in prevzemom premierskega mandata se je spustil na teren, kjer ni milosti, temveč velja le doslednost, načelnost ter priznavanje in uveljavljanje zakonitosti, sposobnosti in moralne konsekvencnosti. Vendar to ne velja le zanj; velja za vse, ki se preizkušajo v tej obrti, zlasti pa, kar se zadnjih vročih tem tiče, za stranke koalicije in še posebej one, ki so s predvolilnimi obljubami dobesedno izsiljevale delavstvo, upokojece in brezposelne, da so njim dali svoj volilni glas.

Če ga mislijo te stranke lomiti na ta način, tedaj naj pohitijo. Javnost politično zori in utegne se zgoditi, da bo leva volilna baza kmalu rekla: Socialdemokracija?, Kaj pa je to? In da ne bo pomote: volivcev ni moč pitati z zadregami levih strank. Če niso vedele, kaj jih kot vladne partnerje čaka, tedaj so bile tako ali tako politično slepe in za njimi ne kaže zalovati.

arena

Občutek, da sindikalist na tem planetu ni sam samcat in se nad njim vlada ne more zmrdovali po mili volji, je, če nič drugega, dober. Gospod Emilio Gabaglio, generalni sekretar Evropske konfederacije sindikatov to dobro ve; enako tudi ve, da so samo povezani sindikati močni in da takšna povezanost ne sme biti samo na papirju.

Gospod Gabaglio je napisal

Lekcija

pismo šefu slovenske vlade in ga nič kaj prijetno pokrtičil po dlaki navzgor. Ko je od svobodnih sindikatov prejel pismo, kaj namerava vlada storiti s plačami in kolektivnimi pogodbami (medtem je to, žal, s pomočjo parlamenta že storila), se je nad Drnovška spravil z besednjakom, ki je v vladnem kabinetu brzokone močno dvignil temperaturo.

Gospod Gabaglio namreč pri šefu slovenske vlade ni nič moledoval, ampak preprosto zahteval, naj vlada zakon o zamrznitvi plač umakne. Spotoma ga je poučil še o evropskih manirah in o tem, da naj si z vlado ne mislita, da bosta z nespoštovanjem socialnih partnerjev in kolektivnih pogajanj kmalu pripeljala državo v naročje Evrope.

Generalni sekretar konfederacije dobro pozna državni socializem in se mu zato mešanje vlade v plačne in druge posele delodajalcev in delojemalcev zdi skrajno sumljivo in nesprejemljivo. Slovenskemu vladnemu šefu je zato moral povedati, kar mu gre; da pa evropski sindikati s svojimi združenji sežejo do samega evropskega vrha, Drnovšek najbrž tudi ve.

Za podjetnike liberalnega kapitalizma so kajpak sindikati bili hud trn v peti, nasprotnik, ki bi ga bilo najbolje utopiti v žlici vode. Napredno podjetništvo pa danes na sindikate gleda že precej drugače, namreč kot na koristne socialne partnerje, s katerimi se prerakanju o mezdah sicer ni moč izogniti, vendar pa tudi ne sodelovanju pri oblikovanju in izvajanju socialne politike.

Evropski sindikalist Gabaglio je s pismom Drnovšku dal tudi vedeti, da bodo slovenske oblasti, ko bodo usodo delavstva krojile mimo mednarodnih konvencij in pravil, morale računati na mednarodne sindikalne posege. Evropski sindikati kajpak v Sloveniji ne bodo hudiču izpuli repa, dovolj neprijetno in nepotrebno pa bo, če bodo v raznih evropskih organizacijah državi Sloveniji prilepili kakšno črno piko.

OBRAMBA MINISTRSKIH STOLČKOV

Piše: Jože Smole

Ni važno, ali je mačka črna ali bela, važno je, kako lovi miši. Ta stari kitajski rek bi lahko smiselno uporabili pri oceni sedanjega političnega dogajanja pri nas. Ni važno, ali je politična stranka rdeča ali črna, važno pa je, kako se obnaša.

Stranka demokratske prenovе se je v svojem programu jasno opredelila za delavske interese. Njeni poslanci pa so zavestno ignorirali stališče sindikatov in s ponovnim glasovanjem za zakon o zamrznitvi plač

delovali protidelavsko. Poslancev Socialdemokratske stranke prav tako ni motila programska opredelitev. Poslanci

Ljudske stranke, ki se sama deklarira za desno politično stranko, pa so v tem primeru branili interese delavcev, upoštevali stališče sindikatov in odločno nasprotovali administrativnemu urejanju plač.

Če uporabim klasično delitev na politično levico in desnico, moram ugotoviti, da so se pri administrativni zamrznitvi plač poslanci SDP in SDSS znašli na desnici, poslanci Ljudske stranke pa na levici.

Če se bo takšno pragmatično, neprincipialno ravnanje nadaljevalo, bo spošto-

Že ko so svobodni sindikati sestavili pismo o zamrznovanju plač za evropsko sindikalno in politično javnost, je v krogih vladnih advokatov nastal vik

in krik, češ kaj pa je treba domače perilo prati pred Evropo. Vse v slogu prekrasne realsocialistične manire, ki je postavljala samo svoja merila in jih razglasila za sveta in edino zveličavna, svetu pa metala pesek v oči, kako je pri nas vse oh in ah.

Ko je gospod dr. Janez Drnovšek prejel pismo iz urada Evropske konfederacije sindikatov, v kateri so sindikalne zveze iz dvaindvajsetih držav, je povedal, da bo taka pisma z zanimanjem prebiral, če bodo v njih tudi predlogi, kako zadeve, ki mučijo vlado, reševati. Če pa v pismih ne bo kaj takega, potem jih bo kajpak prebiral z manjšim zanimanjem. Tako približno je slovenski premier povedal za državni radio in seveda ostal živ.

Kako pa drugače, lepo vas prosim. Le kaj si misli neka evropska sindikalna konfederacija, da šefu države piše pi-

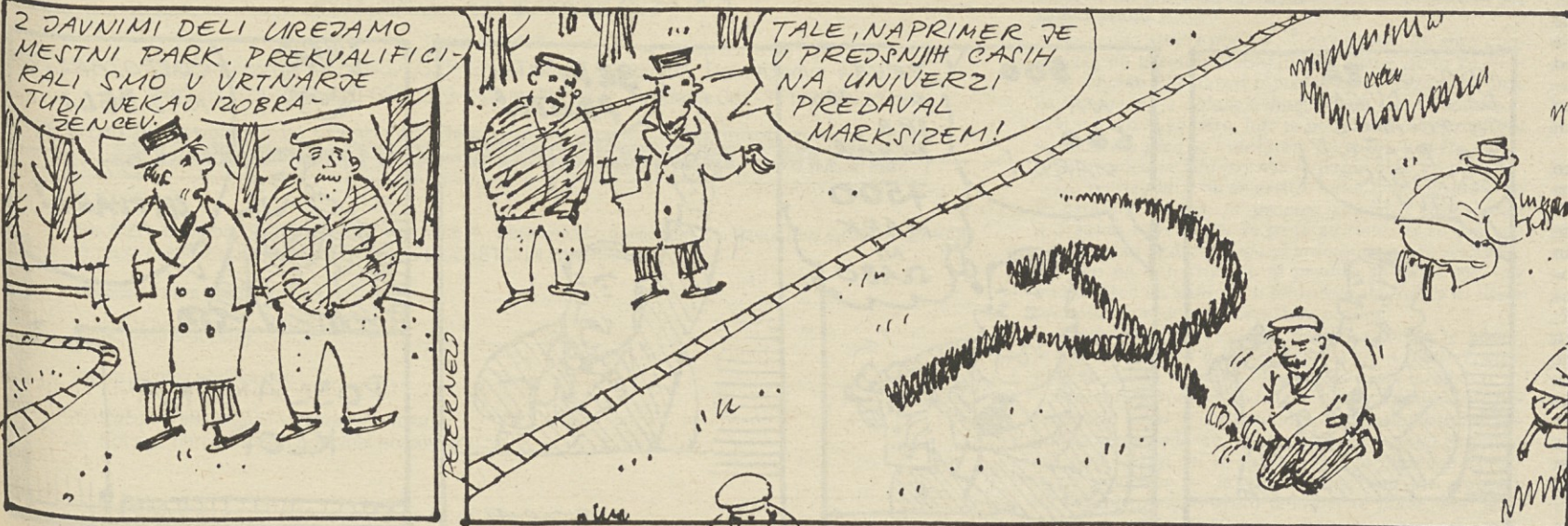
Napaka

sma, ne da bi priložila elaborat o gospodarski politiki Slovenije, ki bi Drnovšku prav prišel, saj svojega še zdaj ni obelodanil. Z drugimi besedami, sindikalisti, pa četudi evropski, naj se ne gredo sindikalistov, če se obenem ne gredo še makroekonomiste in rešitelje gospodarstva.

Pobožno upajmo, da bodo take Drnovškove misli prišle na uho evropski konfederaciji sindikalistov. Potem ji bo jasno, da je Drnovšku res bilo treba napisati tako ostro pismo, ki svari tudi pred dolgim potovanjem Slovenije v Evropo, če ne bo upoštevala evropskih norm tudi na sindikalno-socialnem področju. Morda bi moralo biti še ostrejšo, saj šef slovenske vlade očitno misli, da se lahko požižga na sindikate doma in na tujem.

Naši sindikati vsekakor ne trdijo kar tako, da se vlada do njih obnaša arogantno. Če bo, bo Drnovšek evropski sindikalni konfederaciji najbrž napisal diplomatsko zvito pismo. Slovenski sindikati pa bi lahko poskrbeli, da bi evropski sindikati zvedeli še natančneje, kako si vlada predstavlja socialno partnerstvo s sindikati. Sploh bi bilo dobro evropske sindikaliste znova povabiti v Slovenijo, da bodo na kraju samem in iz prve roke slišali argumente vseh strani. Zanje bo namreč nadvse poučno, ko jim bo Drnovšek razlagal vzroke za zamrznitev plač. Pri tem bodo tudi zvedeli, kako vlada mirno gleda na nastajanje novega lumpenkapitalističnega sloja, ki delavsko premoženje krade pred nosom tistih, ki so ga desetletja z veliko muko ustvarjali.

Boža Gloda

INGRAD JE PRESKOČIL OKTOBRSKO PLAČO

Območni sindikat nas je obvestil o težavah delavcev Ingrada Celje in predlagal, naj se o njih pogovorimo s predsednico sindikata podjetja Danico Jug. Ko smo vratarju povedali, koga iščemo, je dejal, da nas pelje k osebi, ki je ne po svoji krivdi najbolj iskana oseba v Ingradu. Za DE je **Danica Jug** povedala:

»Ingrad je bil veliko slovensko gradbeno podjetje in v njem je bilo več kot štiri tisoč delavcev. Danes pa nas je ostalo le še 1476. Razporejeni smo v sedem družb in krovno podjetje. Trenutno je na čakanju 515 delavcev, 300 od 1. novembra, 240 pa od 26. februarja. Mislimo, da so vsi ti verjetno trajni presežek. Zanje še vedno nimamo nobenega programa, šefi pravijo, da moramo prej sprejeti plane posameznih družb in našega holdinga. Medtem pa se agencija vseh teh ljudi podaljšuje. Šefi nam dokazujejo trenutno pomanjkanje dela. Vemo, da se je obseg dela v gradbeništvu prepolovil. Vemo pa tudi, da smo bili tretje največje gradbeno podjetje, zdaj pa smo povsem na dnu naše dejavnosti.

Naše plače so res žalostne. Plačo za december smo dobili februarja, na naše zahteve nam od-

Za upravnim poslopijem čakajo neuporabni buldožerji.

govarjajo, da plače lahko dobimo šele potem, ko oni dobijo denar. Najtežje gre zaposlenim v največji družbi Visoke in nizke gradnje. Manjše družbe plače praviloma izplačujejo v rednih rokih.

Povprečna decembrska plača v Ingradu je bila 21.309 tolarjev neto za 160 delovnih ur. Najnižje izhodiščne plače so le za malen-

kost višje od zajamčenih osebnih dohodkov.

Oktohrske plače pa v Ingradu ni dobil nihče, saj so jo kar preskočili. Tudi listin nam niso dali. Zato smo prek sindikatov celjskega območja vložili tožbo za te plače. Tožimo tudi za 110 odpravin in za razliko do polnih plač.

Naš sindikat skuša delavcem pomagati na različne načine. Da-

jemo jim tudi pakete Rdečega križa, čeprav vemo, da to ni prava rešitev. Probleme imajo zlasti mladi, katerih soproge so zaradi stečajev v Topru, Metliki, Libeli in drugje ostali brez dela. Zdaj ni gradbene sezone in naši delavci si ne morejo pomagati niti s svojo ekonomijo.

Problemov s tuji v glavnem nimamo. Težko je tistim, ki so sprejeli begunce. Naši ljudje imajo osem begunskih družin brez urejenega statusa. Prav ti pa so največje pretrpeli, nekateri so prišli iz Manjače.

Lansko leto smo stavkali in takrat dosegli zamenjavo generalnega direktorja. Ne vemo, če smo na boljšem. In po rezultatih sodimo, da naše vodstvo ni dovolj sposobno. Če naš največji obrat ne bo zaživel, se Ingradu slabo piše.

Šefi poizkušajo posamezne delavce spraviti na zavod po najcenejši varianti. Njihovi predlogi pa

Danica Jug

za sindikat niso sprejemljivi in mislimo, da so v škodo delavcev. Od vodstva zahtevamo, naj ljudem povedo vso resnico.

Sindikat je s poslovojem podpisal dogovor, da bo Ingrad lastninih ves naenkrat in ne po delih. Za zadnjo reorganizacijo bomo zahtevali revizijo. Naš cilj je povrnitev številnih poštenih domov. Hočemo razčistiti tudi številne nepravilnosti. Naš bivši generalni direktor je zdaj šef SKB v Celju in ta je od nas kupila del poslovne stavbe in jo prodala naprej Adriaticu. Ne poznamo prodajne cene niti za poslovno stavbo niti za nekatere druge objekte družbenega standarda.

Ko smo zadnjič stavkali, so bili za stavko najbolj vneti zlasti tuji. Danes zagovarjajo to metodo le še domačini, saj so tuji preveč prestrašeni.

Delo v sindikatu je zame velik fizični in psihični napor, ki ga težko vzdržim. Za svoje delo nimam nobenih podatkov in zato težko sodelujem na sejah skupščine in upravnega odbora Ingrada. Zdi se mi, da bi bilo lažje, če me tam ne bi bilo. Ker na naše zahteve praviloma ne dobimo odgovora, ljudje mislijo, da smo prešibki. Naši ljudje pa nimajo pravih nobenih informacij, ne vedo ničesar in vsa obvestila dobijo le od sindikata.

Še naprej smo organizirani v stavkovnem odboru, kjer je 15 sindikalnih zaupnikov. Ker pa nekatere družbe dobivajo plače v rednih rokih, med nami ni več prave enotnosti. Verjetno se bomo morali reorganizirati tudi v sindikatu. Imamo pa strokovno službo sindikatov celjskega območja in republiški odbor sindikata, kjer dobimo vso potrebno pomoč za svoje delo.

F. K.

TEŽAVNA RAZMERJA – ZDRUŽENA LISTA IN SINDIKATI

Nikomur, ki je od blizu spremljal nastajanje večstranske demokracije in pluralizma sindikatov na Slovenskem, ni treba razlagati, zakaj so odnosi med levimi strankami in sindikati, pa tudi med samimi levimi strankami in samimi sindikati, tako polni medsebojnih napetosti, prestižnih prerivanj in nezaupanja. Celotno v starih, preizkušenih demokracijah, kjer se vsi zavedajo, da je levica brez sindikatov kot poroka brez brkov, ne gre vse gladko. Mnogokrat se stranke levice in sindikati razidejo glede kakega, zlasti taktičnega vprašanja – in tudi tam – če ne najdemo pametnega kompromisa – za taka razhajanja zaposleni in socialno šibkejši plačujejo visoke cene. Toliko dražje jih utegnejo stati taka razhajanja pri nas, saj je celotna levica razmeroma šibka in premalo določno razpoznavna, njena vsidranost med zaposlenimi upokojnici in brezposelnimi vedno znova pod vprašajem. Poleg tega so stranke levice razpršene, sindikati pa globoko razdrojeni. Združevanje levih strank in nastajanje enotnosti med sindikati, pa tudi zavezništva med strankami levice in sindikati, se ne gradi za zelenimi mizami sporazumevanja med vodstvi o načelnih programskih vprašanjih, pač pa na ravnanju slehernega med njimi ob konkretnih vprašanjih dnevne potitike.

V tako težavni objektivni situaciji, v kakršni je slovenska družba danes, levica nima preprostih in za socialno šibke zelo ugodnih odgovorov. Prisiljena se je odločati med različno slabimi in različno neprijetnimi odločitvami, ne pa med dobrimi in slabimi, za ljudi prijetnimi in nepriljubljenimi.

Ob zakonih o zamrznitvi plač, nadomestila za brezposelnost in pokojnin so bile dejansko odprte najmanj naslednje štiri možnosti:

- skupen nastop sindikatov in strank Združene liste zoper te zakone in vztrajanje pri veljavnosti in izvajanju kolektivnih pogodb in veljavnih pokojninskih predpisov;

- kompromis sindikatov in ZL, s katerim bi dosegli, da bi zakon dejansko samo zagotovil izvajanje kolektivnih pogodb in zagotovil pravično delitev bremen tudi s strani upokojujencev, brezposelnih in politične ter gospodarske elite;

- vztrajanje sindikatov, da se predloženi in tudi bistveno spremenjeni zakonovi sploh ne sprejme, strank ZL pa, da se v parlamentu uveljavijo za javnost sprejemljive zakonske rešitve;

- vztrajanje sindikatov, da se zakoni ne sprejemajo, in ločitev strank ZL na tiste, ki to odločitev sindikatov podpirajo, in na tiste, ki vztrajajo pri nujnosti, da parlament uveljavi popravljen zakon.

Vsaka od teh možnosti pušča za seboj drugačne posledice za zaposlene, brezposelne in upokojene. Te posledice pa ne bodo zgolj kratkoročne, ampak je od njih odvisno, kako dolgo in kako boleče bo zdravljenje in usposabljanje slovenskega gospodarstva za uspešno delovanje na odprtem in zelo zahtevnem svetovnem trgu.

Če bi izbrali prvo možnost, bi to pomenilo akcijsko enotnost levih strank in sindikatov predvsem pri načelnem vprašanju, da se delitev stabilizacijskih bremen v družbi doseže z družbenim soglasjem, ki se gradi na resnem partnerstvu vlade, sindikatov in zbornice, pa tudi z zavestnim pristankom in sodelovanjem zastopnikov interesov upokojujencev. Kratkoročno bi gotovo pomenila nadaljnje poviševanje plač, zlasti monopolistov, nadaljnje izgubljanje delovnih mest. Združeno listo bi verjetno prisilila, da preide v opozicijo, vlada bi se gotovo premaknila v desno. To bi gotovo ogrozilo možnost partnerskega reševanja naše gospodarske stabilizacije in sindikate in stranke Združene liste prisililo k prevzemu vodenja odprtih socialnih spopadov in s tem tudi odgovornost za vse razvojne posledice take odločitve.

Druga možnost bi okrepila enotnost strank Združene liste in njihovo povezanost s sindikati. Okrepila

bi pogajalsko moč sindikatov in moč ZL v vladi. Vlado bi objektivno premaknila rahlo na levo. Prihranili bi si odprte socialne konflikte, predvsem pa bi ljudem prihranili, da se morajo odločati med Drnovškovo ponudbo ekonomske in socialne politike in sindikalno ponudbo meznega boja s slabimi možnostmi za uspeh.

Tretja izbira bi vzpostavila tekmovalni odnos med strankami Združene liste in sindikati pri zastopanju »resničnih« interesov zaposlenih, brezposelnih in upokojujencev. V javnosti bi nastal vtis o »odstopu« Združene liste od lastnih programskih opredelitev, njen položaj v vladi bi se sicer okrepil, vendar na škodo vpliva sindikatov na vladne odločitve. Vlada bi prišla v odprt spopad s sindikati in verjetno tudi z ljudmi na cestah.

Četrta možnost, tista, ki se je tudi uresničila, pa pomeni, da so sindikati izbrali odprt spopad z vlado, ob tem ko zakoni veljajo, in da se je ZL razdrojila.

Kako se bo ta zgodba razvijala, je zelo negotovo. Če bodo sindikati dosegli razveljavitev zakonov in neposreden sporazum z vlado, bo to Pirova zmaga sindikatov, Delavske stranke in Demokratične stranke upokojujencev predvsem nad SDP in SDU, in ti dve stranki bosta prisiljeni resno razmisliti o tem, kaj narediti v novem položaju. Če pa se bo merjenje moči med vlado in sindikati izteklo v poraz sindikatov, Delavske stranke in Demokratične stranke upokojujencev, se bo razdrojena levica na Slovenskem prisiljena še dolgo bojevati za svoje programske cilje brez vplivnih sindikatov, torej resno oslabiljena.

Po bitki je lahko biti general. Očitno smo stranke Združene liste in sindikati v prvem koraku, po nepotrebnem, izbrali najbolj tvegano možnost. Ostaja vprašanje, ali smo se iz nastalega položaja pripravljani in sposobni česa naučiti in tudi kaj popraviti.

Odprta je namreč še vedno tudi pot za razumen kompromis, ki ga je predlagala Združena lista in ga je tudi vlada načelno sprejela: da se pospeši sklepanje socialnega sporazuma in s tem razveljavi obstoječe zakone.

Tak kompromis bi pomenil okrepitev pogajalske moči in družbene vloge sindikatov, omogočil bi združevanje strank slovenske levice, prihranil vsem skupaj druge in za razvojni preobrat pogubne socialne spopade, saj bi z njim dosegli družbeno soglasje o tem, kako vzpostaviti za najbolj prizadete družbene skupine še znošno ravnovesje med stroški pravične socialne varnosti in stroški stabilizacije, ožvite in obnove slovenskega gospodarstva.

Sonja Lokar

MRCVARJENJE KONUSOVIH DELAVCEV

O tem, kako Sklad sanira Konus, smo pisali v zadnji številki DE. Zaradi obsežnosti problemov smo obiskali tudi predsednika svobodnih sindikatov podjetja Vilija Lenartiča in direktorja Feliksa Lorbka. Lenartič opozarja zlasti na presežne delavce, Lorbek pa optimistično gleda na usodo družb, ki so nastale iz bivšega Konusa.

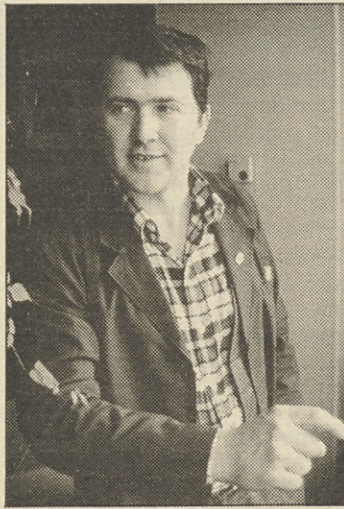
Konus je zadnje slovensko podjetje, ki je pred razpadom Jugoslavije dobilo nagrado Avnoj, največje jugoslovansko priznanje. Firma je 20 let vodil generalni direktor Jure Pokorn, ki je vanjo privabil tudi več strokovnjakov. Zanje je postavil razvojni inštitut. Vrh so Konusovci dosegli leta 1986, ko je bilo več kot dva tisoč zaposlenih in ko so imeli šest obratov širom po Sloveniji. Delali so za bivšo Jugoslavijo in vzhodno tržišče in pri nekaterih izdelkih za čevljarstvo. Industriji niso imeli nobene konkurence. Prav po letu 1986 pa je Konus vložil več deset milijonov mark v kapacitete, ki niso nikoli začele. Danes so po besedah Feliksa Lorbka dolžni ca. 22 milijonov mark, zapadle terjatve v letošnjem letu pa znašajo 14 milijonov. Ljubljanska banka s sedežem v Celju je njihov največji upnik.

Konus je bil do leta 1991 enovito družbeno podjetje. Takrat so uvedli projektno organizacijo, ki se po mnenju Vilija Lenartiča ni izvajala. Takrat so se težave razvile in bile so opazne tudi zunaj tovarne. Zaradi tega so odšli povabljeni strokovnjaki in takrat je opustel tudi razvojni

inštitut.

Po pol leta so organizacijo znova spremenili in oblikovali osem družb in krovno podjetje, ki je postalo lastnik vsega premoženja. Takrat je Feliks Lorbek postal generalni direktor. Večina služb je ostala na ravni holdinga, vsaka družba pa je postavila svojo komercialno. »Tu smo verjetno napravili napako,« pravi danes Lorbek, »saj nismo imeli dovolj komercialnega kadra za osem komercial.« Družbe niso znale najti novih trgov in proizvodne zmogljivosti so danes izkoriščene le 50-odstotno. Konus kot celota zato posluje z izgubo, ki je objektivno pogojena z dolgovi in nezmožnostjo financiranja proizvodnje.

V Konusu je danes še 1100 zaposlenih. Vsi, ki so odšli (350 leta 1991 in 200 leta 1992), so dobili vse pravice, ki jim grede po zakonu. Plače Konusovcev znašajo praviloma 80 odstotkov izhodišč iz kolektivne pogodbe. Delavci jih dobivajo praviloma v rednem roku in do zdaj zaradi njih niso stavkali. Septembra 1992 je Konus prešel pod Sklad. »Tja po mojem mnenju nismo prišli nedolžni, saj smo imeli velike dolgove. Namesto

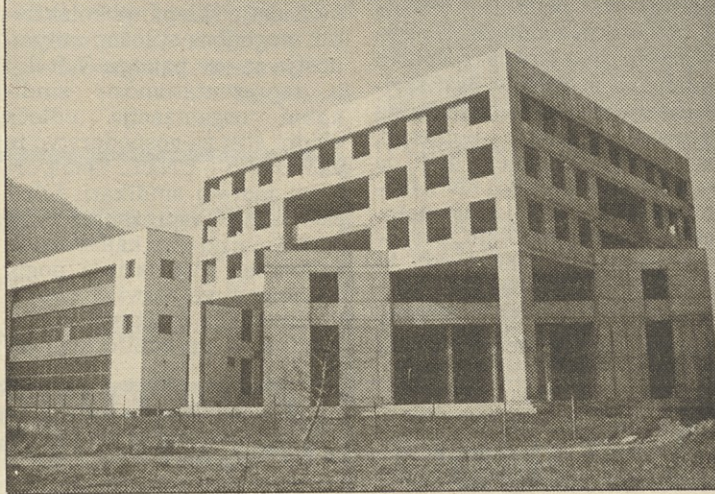
Vili Lenartič

smrtne obsodbe oz. stečaja pa zaposleni v Konusu doživljamo le mrcvarjenje. Položaj podjetja in usoda zaposlenih marca letos ni nič bolj jasna kot septembra lani. Sklad je sicer zamenjal predsednika upravnega odbora in na to mesto postavil Valterja Nemca, sposobnega strokovnjaka. Problem pa je v tem, ker sklad šteje za pozitivni rezultat le ohranjen delovni mest, mi pa moramo šteti vse tiste, ki izgubijo svoje delo,« pravi Vili Lenartič.

Konusu danes primanjkuje strokovnjakov in tudi menedžerjev. Preostalih je Sklad zupal nalogo »čiščenja« podjetja. Ministrstvo za delo, ki je prevzelo skrb za presežne delavce, pa lahko deli le denar

Feliks Lorbek

Desno betonski okostnjak, levo inštitut v marmorju

in nihče od delavcev nima možnosti za novo zaposlitev.

Konus je pred meseci sprejel program 250 presežnih delavcev. Med njimi je tudi veliko invalidov in drugih kategorij zaščitenih delavcev. Konus »čisti« tudi vse spremljajoče dejavnosti in celo družbeno prehrano ponuja zasebnikom. Sindikat Konusa bo kljub temu skušal obdržati družbeno prehrano, saj misli, da je to pomembna pridobitev za zdravje delavcev.

Sedanji reorganizacijski procesi v Konusu, ki jih vodi Sklad, vodijo k izginjanju Konusa kot poslovnega sistema, misli Feliks Lorbek, le skupno ime se bo vleklo še nekaj časa. Od osmih družb pa Sklad ne daje podpore le dvema. V obratu KOKO izdelujejo usnjena oblačila za Nemce, ki

delo zanje opravljajo skupne službe. Direktor Feliks Lorbek pa misli, da bodo družbe v dveh do treh mesecih spoznale, da strokovne kadre potrebujejo in da jih bodo takrat tudi zaposlile.

delo zanje opravljajo skupne službe. Direktor Feliks Lorbek pa misli, da bodo družbe v dveh do treh mesecih spoznale, da strokovne kadre potrebujejo in da jih bodo takrat tudi zaposlile.

UMAKNITI ZAKON O PLAČAH!

Pismo Evropske konfederacije sindikatov predsedniku vlade Janezu Drnovšku

V Evropski konfederaciji sindikatov (European Trade Union Confederation, ETUC) je povezanih 46 sindikalnih organizacij iz 22 držav oziroma 47 milijonov članov posameznikov. Za socialnega partnerja jo priznava tudi Evropska skupnost, vključno s Svetom Evrope.

Evropska konfederacija sindikatov je vznemirjena sprico zakona, ki ga je slovenska vlada predložila v sprejem državnemu zboru in ki naj bi leto dni administrativno urejal plače.

Po informacijah, ki smo jih prejeli od Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, sprejete takšnega zakona ne bi le podrlo dogovora o oblikovanju plač s splošno kolektivno pogodbo in pogodbami na panožnih ravneh, temveč hkrati razveljavilo tudi aneks h kolektivni pogodbi, ki so ga predstavniki sindikatov in delodajalcev ravnokar podpisali in s katerim so sindikati v resnici že pristali na znatno zaostajanje plač.

Obstaja tudi nevarnost, da bo zakon o zamrznitvi plač, kot ga je predlagala vlada, zmanjšal kupno moč prebivalstva Slovenije na nedopustno nizko raven, kar bi utegnilo sprožiti socialne nemire in tako ogroziti potek reforme.

Takšnemu neugodnemu zapletu se je mogoče izogniti na en sam način: z upoštevanjem pomembnih konvencij Mednarodne organizacije dela, zlasti konvencije št. 98 o zagotovljeni svobodi kolektivnega pogajanja, kot tudi določil in pogojev dogovarjanja med subjekti v gospodarstvu, ki veljajo v Evropski skupnosti.

Zato, gospod predsednik, od Vas zahtevam, da posredujete in sporni zakon umaknete iz postopka. Hkrati od Vas pričakujem, da boste po svojih močeh pripomogli k popolnemu uveljavljanju s svobodnimi pogajanjimi sprejetih kolektivnih pogodb tudi v prihodnje.

Evropska konfederacija sindikatov je od samega začetka odobrvala osamosvojitve Slovenije in njeno priznanje kot neodvisne države. Ravno tako je izrazila svoje zadovoljstvo ob njeni vključitvi na primer v program PHARE v Evropski skupnosti. Po svojih močeh se bomo tudi zavzeli, da bi bil čimprej sklenjen sporazum o vključitvi Slovenije v Evropsko skupnost. Teško pa si zamišljamo, da bi do takšnega sporazuma prišlo, dokler Vaša vlada ne bo v celoti upoštevala dogovorov s socialnimi partnerji, vključno z njihovo pravico, da se pogajajo za plače. Enako velja za splošnejša določila in pogoje dogovarjanja med subjekti v gospodarstvu, če vam je res do tega, da se zblížate z Evropsko skupnostjo. Čim prej bo slovenska vlada pričela delovati v duhu določil oziroma veljavnih obvez in svobodin Evropske skupnosti, tem prej bo državi kot celoti uspelo prestrukturirati njeno gospodarstvo in se, nenazadnje, približati praksi in vključiti v organizacijo Evropske skupnosti.

V upanju, da se nam boste v bližnji prihodnosti oglašili s kakšno spodbudno novico, Vas lepo pozdravljamo.

Emilio Gabaglio
generalni sekretar ETUC

NOVO – PRED IZIDOM – NOVO – PRED

Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij in sindikati

Avtor obrazložitve je Gregor Miklič.

Cena 870 SIT.

Naročila pošljite na naslov: ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni: 321-255, 110-033, 313-942 in 311-956. Telefaks 061-311-956.

IZIDOM – NOVO – PRED IZIDOM – NOVO

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo ... izvod(ov) brošure ZAKON O LASTNINSKEM PREOBLIKOVANJU PODJETIJ IN SINDIKATI.

Naročeno nam pošljite na naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. naročnik bom poravnal po povzetju.

Naročeno, dne: ..... Zig ..... Podpis naročnika

Svobodni Sindikati Slovenije

OD SOCIALE JE OSTAL STRAH

Gospa in gospodje,

pri nas je bilo od nekdaj tako. Ljudje v kulturi so živeli od drobtin, s katerimi so si bogati kupovali javne odpustke za tajne grehe. Toda še nikoli ni kulturi tako trda predla kot danes.

Govorim v imenu Republiškega odbora sindikata delavcev v kulturi, sindikata, v katerega se je po »slovenski pomladi« včlanila le kakšna tretjina zaposlenih v kulturi. Od politikov napovedovana obetavna prihodnost in duhovni preporod sta takrat namreč ustvarjala vtis, da bosta pravna in socialna varnost zagotovljeni sami po sebi.

Ko so zanesenost požrli samovolja, egoizem, tehnokratska omejenost in banalna strankarska vsakdanost, je od pošterjane ostala prevara, od pravnosti laž in od socialne strah.

Poglejmo stvari pobliže. V razmerah, ko smo opozarjali, da z zmanjševanjem družbene skrbi za kulturo rineмо kot narod v postopno samozanikanje in samomor, je oblast nekaznovano krađla zaposlenim v kulturi še tisto, kar je podpisala. Preprosto ni izplačevala plač po kolektivni pogodbi. V svetu iztočljiva pravica je bila pri nas le papir brez vrednosti.

Do poročila je sicer prišlo, kako značilno, šele ko je ustavno sodišče te pravice priznalo zaposlenim v državni upravi. Pa še to le za tiste, ki so plačani neposredno iz državnega proračuna, za vso občinsko kulturo pa kalvarija do te pravice še kar traja, ker ministrstvo za delo od 4. februarja do danes ni utegnulo občinam dati ustreznih napotkov.

Nevarnost, da bi kakšno sodišče ugodilo še komu, je bilo zato treba v kali zatreti. Zakon o zamrznitvi plač se je v ta namen pokazal kot pravo sredstvo.

Sramotno podcenjeno delo v negospodarskih dejavnostih – in v kulturi je splošna kolektivna pogodba negospodarstva edina pravna osnova za plače, saj smo zadnji, ki še nimamo svoje panožne kolektivne pogodbe – je zakon zamrznil na žaljivih 23.833,00 tolarjev bruto izhodiščne plače, kar je ta trenutek za 1.167,00 bruto tolarjev manj od »socialne« zajamčene plače. Hkrati pa je eliti v družbeni

priznavajo le 1000 mark mesečno na zaposlenega. Račun se družbi ne izide, ker toliko znesejo zgolj bruto plače in ostali stroški niso kriti. Po Lenartičevem mnenju je ta problem rešljiv z zmanjšanjem prispevkov za državo, in zato je sindikat Jožico Puhar tudi pisno prosil za subvencioniranje bruto plač. Direktor pa dodaja, da se lahko račun za KOKO izide ob kurzu 75 tolarjev za marko in ob mirovanju drugih stroškov. Podpore nima tudi Usnjarna v Ljutomeru, saj ji nasprotujejo ekologi. Takšni primeri pa po Lorbkovem mnenju danes niso rešljivi.

Za vse druge Konusove družbe pa je Lorbek optimist, saj ustvarjajo vsak mesec za 3,3 milijona mark izkupička in od takšnega rezultata lahko živi 900 zaposlenih. Konusove dolgove bodo poravnali s poslovno stavbo, inštitutom in menzo. Kupila jih bo banka, ki je njihov največji upnik. Na ta način bi radi prodali tudi nedokončan betonski skelet ob inštitutu.

Sklad je ostal sam in to je njegov največji problem, misli Feliks Lorbek. Prevzeli so prevelik zalogaj in tega s svojim kadrom ne obvladujejo. Posameznik skrbi za šest do sedem podjetij. Konus je po Lorbkovem mnenju dobil tisto, kar je pričakoval, to je preložitve terjatev in plačevanje presežnih delavcev. Po uskladitvi razmerij z zaupniki in po očiščenju tovarne po evropskih merilih pa bo Sklad deloval tudi za privatizacijo Konusa. Tako Lenartič kot Lorbek pravita, da so jim že omenjali možnost odkupa in da iščejo tudi tuje vlagatelje. Zadnja cenitev Konusa je pokazala 130 milijonov DEM. Tržna vrednost bo veliko manjša. »Zunaj se nekaj sposobnih ljudi v takem primeru združijo, prodajo svoje avte in kupijo tovarno. Tako se lahko zgodi tudi pri nas,« misli Feliks Lorbek.

Odnos posloводства do sindikata je drugačen kot v firmah, ki jih DE običajno obiskuje. Vili Lenartič je povabljen na vse seje upravnega odbora in tudi stališča sindikata so včasih upoštevana. Kljub vsemu temu pa ima Konusov sindikat še eno zahtevo do Sklada. Vili Lenartič pravi, da so Skladu podarili vse objekte družbenega standarda in tudi hotel v Novem Vinodolskem. Zdaj pa pričakujejo od Sklada vsaj tolažilno nagrado, in sicer štiri brunarice na Rogli.

Franček Kavčič

ČEDALJE VEČ DELAVCEV HOČE EN SINDIKALNI ORGAN

V času od 1. do 5. marca je bil v študijskem centru italijanske sindikalne konfederacije CISL v Firecah seminar o delovnem pravu in industrijskih povezavah za predstavnike Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in Neodvisnosti – Konfederacije novih sindikatov Slovenije. Seminarja, ki so ga sodelovanjem univerz iz Brescie in Maribora organizirali in finančno omogočili v tej italijanski konfederaciji, so se iz ZSSS udeležili člani predsedstva sveta ZSSS Gregor Miklič, Branko Mišič in Milan Utroša, sekretar SKEI Vladimir Bizovičar, predsednik Sindikata delavcev trgovine Slovenije Franc-Werner Petek in Pavle Vrhovec.

Sindikalna svoboda se je v Italiji razvila s padcem fašizma. Zavezniki se so z rimskim paktom junija 1944 ustanovile sindikalno organizacijo CGIL. Bila je unitarijska, vendar so bile v njej tri ideološke struje: komunistična, socialistična in krščanska. Leta 1948 se je po zmagi na volitvah iz CGIL izločila krščanska struja. Prvega maja 1950 pa sta poleg CGIL nastali še dve sindikalni konfederaciji – CISL in UIL.

Italijanska ustava je po drugi svetovni vojni vprašanje sindikalne svobode skušala rešiti v 39. členu. Ta ustavni člen pravi, da je organiziranje sindikatov prostovoljno. Drugi odstavek tega člena pa sindikalni pluralizem omejuje. Nikoli se nista uresničevala oba odstavka tega člena, ampak samo prvi. CGIL je bil

za dosledno spoštovanje tega člena, CISL pa je nasprotoval izvajanju drugega odstavka. Zato je prav sindikalnega pluralizma v Italiji pravzaprav odmak od zapisanega v ustavi, je dejal profesor Napoli z univerze Brescia.

Najpomembnejši predpis za italijansko sindikalno gibanje je vsekakor zakon »300« oziroma takoimenovani delavski statut, ki poudarja načela o delavskih odnosih. Zakon v prvem delu govori o svobodi mišljenja in prepovedi diskriminacije delavcev (sindikalna svoboda zunaj podjetja), v drugem in tretjem delu pa o sindikalni svobodi na delovnih mestih (vsebuje tudi določilo o varstvu pri delu, prepoved uporabe tehnologij, ki škodujejo delavcem, itd.).

Do sprejetja tega zakona so imeli v italijanskih podjetjih

interne komisije, ki so jih vodili delavci in so nadzirale izvajanje zakonov in kolektivnih pogodb. Te interne komisije pa niso imele pogajalskih možnosti.

Udeleženci seminarja so govorili tudi o reprezentativnosti sindikatov. Po italijanski ustavi se lahko registrirajo sindikati z ustrezno notranjo demokratično ureditvijo in možnostjo sklepanja kolektivnih pogodb s splošno veljavnostjo za vse panoge. V Italiji o reprezentativnosti sindikalne organizacije odloča vladni svet za gospodarstvo in ekonomijo – CNEL. Temu organu morajo sindikati dokazati svojo reprezentativnost po količinskih in kakovostnih kriterijih. Kvalitativni pogoj je dokazljivo število članov sindikata. Če ta kriterij ne zadostuje, se uporabijo kvalita-

tivni kriteriji: število panožnih sindikatov, razširjenost sindikata po državi (ali je njegovo članstvo samo v enem delu države ali je razširjen po več delih), pogajalska sposobnost (sindikat, ki se ni sposoben pogajati, ni reprezentativen), moč sindikalnega boja (sindikat, ki se ne bojuje – stavka, ni reprezentativen) itd. Vladni organ CNEL nato na podlagi te selektivne formule določi sindikalne organizacije, katerih predstavniki sodelujejo v vladnih organizacijah (na primer na področju javne varnosti, pokojninskega zavarovanja itd., kjer imajo sindikati nad njimi kontrolo), in kateri sindikati se lahko pogajajo in sklepajo kolektivne pogodbe.

Profesor Napoli je dejal, da problemov reprezentativnosti v Italiji še donedavne niso poznali. Pojavile pa so se nove sindikalne konfederacije (poleg treh osrednjih sindikalnih konfederacij jih je še devet, ki pa jih praktično nihče ne pozna), predvsem na področju javnih služb, zato je bil zanje zahtevan minimum reprezentativnosti. Reprezentativnost v bistvu določa zakon o kolek-

tivnem pogajanju.

Kar zadeva reprezentativnost sindikatov se je v Italiji pojavila velika kriza. Kaže se tudi v nasprotjih med sindikalno bazo in vodstvu sindikatov, saj čedalje več delavcev hoče en sam sindikalni organ, ki bo predstavljal vse delavce. To zahtevo pa je seveda težko združiti s sindikalnim pluralizmom.

Na seminarju se seveda ni bilo mogoče izogniti pobudi predstavnikov Neodvisnosti – KNSS, da bi razpravljali tudi o delitvi sindikalnega premoženja. Profesor Napoli je omenil, da sta se v Italiji pojavila dva takšna primera: v prvem, kako razdeliti premoženje fašističnih sindikatov, ni bilo problemov, ker je premoženje nasledila CGIL (CGIL je prevzel sedež – stavbo – fašističnega sindikata). Ko je leta 1948 iz CGIL izstopila krščanska struja in kasneje ustanovila CISL, sta delitev premoženja obe sindikalni konfederaciji uredili z medsebojnim sporazumom. Šele leta 1977 pa je bilo razdeljeno preostalo sindikalno premoženje, in sicer z zakonom, ki ga je razdelil med dva

tipa sindikatov. Sindikati, ki so omenjeni v zakonu (CGIL in CISL), ki so dobili 93 odstotkov ostalega premoženja. Preostalih sedem odstotkov so dobili drugi »najbolj reprezentativni« sindikati (po ključu: število članov in razširjenost sindikata – panožna, teritorialna in število kolektivnih pogodb, ki so jih podpisali). Profesor Napoli meni, da je sindikalno premoženje možno razdeliti samo na dva načina: po sistemu enakih kvot ali pa na proporcionalni način (po številu članov in kvalitativnem kriteriju). Za delitev premoženja v Sloveniji je poudaril, da bi bil primeren slednji kriterij. Sindikalno premoženje naj se razdeli obstoječim sindikatom. Meni, da je vprašljiva pravica do premoženja za kasneje ustanovljene sindikate. Poseben problem so sindikati, ki so se odcepili. V CISL se je odcepil sindikat tovarne FIAT, vendar ni zahteval delitev premoženja. »Seveda,« je dejal profesor Napoli, »pa mora država sindikatom najprej vrniti tisto premoženje, ki jim je bilo porazdeljeno!«

Pavle Vrhovec

ČAKAMO NA SODBO O ZAKONITOSTI UNITELOVE STAVKE

Kranjsko sodišče je ta teden končalo obravnavo pravnega zahtevka Iskre Eleko iz Blejske Dobrave. Ta firma zahteva od stavekovega odbora, sveta kranjskih sindikatov in Republike Slovenije 82 milijonov tolarjev za škodo, povzročeno s stavko pred tremi leti.

Vodstvo Eleka je na sodišču skušalo dokazati nezakonitost stavke in s tem utemeljiti odgovornost delavcev in drugih za povzročeno škodo. Tožena stranka se je na sodišču branila z nasprotnimi argumenti in dokazovala odgovornost direktorjev za stavko in nastalo škodo.

Jože Antolin nam je po končani obravnavi povedal, da je odvetnik tožeče stranke skušal zaključek obravnave preložiti – verjetno zato, ker dosedanji potek ne daje podlage za uspeh njegove stranke. Vendar je bil predlog zavržen.

Po vsem, kar smo v Kranju videli in slišali, si upamo napovedati negativen izid za tožitelje. Objavljamo pa obrazložitev nasprotnih tožbe sveta kranjskih sindikatov, ki tri Iskrine direktorje toži za povzročitev namernega stečaja Unitela iz Blejske Dobrave. Uspešna tožba bo prvi tovrstni primer v zgodovini stavekovega bojeva v Sloveniji.

F. K.

KAZENSKA OVADBA ZARADI PRIMERA UNITEL

Svet kranjskih sindikatov je zoper odgovorne delavce Iskre Telekom, Iskre Unitel in Eleko vložil kazensko ovadbo pri Temeljnem javnem tožilstvu v Kranju zaradi utemeljenega suma povzročitve kaznivega dejanja po členu 128/I kazenskega zakona Republike Slovenije – to je povzročitev stečaja in kaznivega dejanja zlorabe pooblastil po čl. 132/I istega zakona. Ovadba je bila vložena zoper Blaža Kavčiča, Sreča Vengarja in Igorja Matjašiča, ki naj bi, Kavčič kot direktor ZP Iskra Telekom, Vengar in Matjašič pa kot direktorja Iskre Unitel, s sklenitvijo nekaterih pogodb in z drugimi dejanji hudo zlorabili pooblastila in povzročili stečaj družbenega podjetja Iskra Unitel. Gre za dejanja in pogodbe, ki segajo v konec leta 1989 in leto 1990, ko se je ustanovljalo ZP Iskra Telekom oz. se je iz družbenega podjetja Iskra Unitel ustanovila družba z omejeno odgovornostjo.

Delavski svet Iskre Unitel p.o. je 2. 4. 1990 sprejel sklep, da pristopi k združenemu podjetju Iskra Telekom in sprejel pogodbo o ustanovitvi. Po tej pogodbi naj bi Iskra Unitel p.o. prenesla svoj celotni poslovni sklad na ZP Iskra Telekom, kar bi to uporabilo kot ustanovitveni kapital za Iskra Unitel d.o.o., torej namen sredstev, prenešenih na ZP Iskra

Telekom, je bil v njihovem vročilu kot osnovni kapital nove družbe Iskra Unitel. Hkrati s tem je delavski svet sprejel tudi sklep o spremembi statusa Iskre Unitel v družbo z omejeno odgovornostjo. Tako je bila na podlagi teh sklepov izvršena finančna transakcija prenosa celotnega premoženja Iskre Unitel p.o. na ZP Iskra Telekom v višini 31.254.204,00 din (po bilanci per 31. 12. 1989), to pa je vrnilo v obliki ustanovnega kapitala v Unitel d.o.o. premoženje v višini 5.940.374,30 din. Tako je bil Unitel praktično »olastnjen«, saj je bilo vrnjeno le približno 20% prvotnega premoženja. Omeniti velja, da je bila ta transformacija na delavskem svetu predstavljena kot ukrep, ki naj bi delavcem zagotovil med drugim tudi večjo socialno varnost.

Na lokaciji nekdanjega Unitel p.o. nove družbe Unitel d.o.o. (Blejska Dobrava) pa je bila ustanovljena še nova družba (delniška) Eleko d.d. ZP Iskra Telekom je 29. 10. 1990 z novo družbo Eleko d.d. sklenila najemno pogodbo, s katero je Eleku d.d. oddala v najem poslovne prostore na Blejski Dobravi (t.j. bivši Unitel). Istega dne pa so z Iskro Telekom, Unitel d.o.o. (odplačno) prenesli na Eleko d.d. osnovna sredstva,

drobni inventar, zaloge materiala, nedokončano in gotovo proizvodnjo, vse proizvodne programe ter uredili druge medsebojne obveznosti. S to pogodbo je Unitel d.o.o. dokončno izgubil vsa svoja sredstva. Pogodbe pa so podpisovali Kavčič, Vengar in Matjašič kot direktorji Telekom, Unitela in Eleka.

Na takšen način so bili delavci Unitela, tedaj še formalno »lastniki« družbenega premoženja, spravljani ob vse premoženje in je bil povzročena stečaj Unitela d.o.o., ki je bil izveden v letu 1991. Kakšna je bila nadaljnja usoda delavcev Unitela, pa je bralcem našega časopisa že poznano. Dejstvo je, da so začetki celotne »zadeve Unitel« v zgoraj opisanih dogodkih oz. v prefinjenem načinu izvedbe statusnih sprememb nekega družbenega podjetja, skozi katere ostane brez premoženja in gre v stečaj. Seveda gre v takem primeru delavci na »cesto« in ostanejo brez pravic in tudi iz stečajne mase, ki je praktično ni, ni kaj pobrati.

Sindikat je torej vložil kazensko ovadbo zoper odgovorne delavce zaradi navedenih ravnanj in treba je počakati, kaj bo na to reklo tožilstvo.

Aljoša Drobnič, dipl. iur.
(članek je bil objavljen v IKS 3/93)

PRIROČNIKI ZA SINDIKALNE ZAUPNIKE, STROKOVNE SLUŽBE PODJETIJ IN POSAMEZNIKE

● več avtorjev:

KAKO UVELJAVITI SPLOŠNO KOLEKTIVNO POGODBO V PRAKSI

Navodila – Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo. Cena 700,00 SIT

● več avtorjev:

MOJE PRAVICE NA DELOVNEM MESTU

Delovno razmerje – Prenehanje potreb po delavcih – Posebno varstvo žensk, mater, delavcev z družinskimi obveznostmi, mladine, invalidov in starejših delavcev – Varstvo pravic delavcev – Varstvo pri delu – Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, za primer brezposelnosti, zdravstveno, socialno varstvo – Seznam služb pravne pomoči. Cena 350,00 SIT

● Mira Becele

STANOVANJSKA RAZMERJA PO NOVM

Priročnik za lastnike stanovanj in za tiste, ki bi to radi postali... Stanovanjski zakon s komentarjem in primeri praktične uporabe njegovih določil. Cena 520,00 SIT

● Bogdan Kavčič

DELAVCI IN UPRAVLJANJE

Participacija – vzroki, cilji, vsebina in moč, organizacijske oblike, prednosti in kritike, evropski modeli participacije in kaj prinaša novi »Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju podjetij«. Cena 350,00 SIT

● Gregor Miklič

NOVA DELOVNA ZAKONODAJA

Prečiščeno besedilo Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti s komentarjem.

Cena 520,00 SIT

● Stane Uhan:

PLAČNI SISTEM V REPUBLIKI SLOVENIJI

Statistični podatki – Kritična raven – Evropske cene in balkanske plače – Izhodiščni osebni dohodki – Kaj ve in misli vlada – Načrtovanje najnižje osnovne plače – Konkretni predlogi – Podcenjeno znanje – Najvišje plače. Cena 400,00 SIT

● Aleksej Cvetko

NOVA UREDITEV POKOJNIKSEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

Zakaj so bile potrebne spremembe v pokojninski in invalidski zakonodaji – Spremembe pogojev za upokojevanje – Nova definicija invalidnosti in kaj to pomeni – Nov sistem odmere nadomestil plač invalidom II. in III. kategorije invalidnosti. Cena 500 SIT

● Emil Rojc

KARIERA KOT SPREMINJANJE

Priročnik za podjetništvo in razvoj kadrov. Cena 850,00 SIT

● Več avtorjev

SOCIALNA DRŽAVA

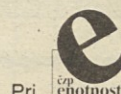
Zbornik razprav za VARNOST, SVOBODO, SOLIDARNOST IN PRAVIČNOST. Cena 600,00 SIT

● Aleksej Cvetko

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVM

Novi Zakon o zdravstvenem zavarovanju – Razlage vseh sprememb in vseh oblik prostovoljnega zavarovanja občanov. Cena 480,00 SIT

NAROČILNICA ZA KNJIGE – PRIROČNIKE

Pri Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročamo

..... izv. ● Kako uveljaviti ..... izv. ● Plačni sistem
..... izv. ● Moje pravice na ..... izv. ● Nova ureditev...
..... izv. ● Stanov. razmerja ..... izv. ● Kariera kot .....
..... izv. ● Delavci in uprav. .... izv. ● Socialna država ...
..... izv. ● Nova del. zakon. .... izv. ● Zdrav. zav. ....

Od 1. 2. 1992 se za knjige zaračunava 5-odstotni prometni davek.

Naročeno mi pošljite na naš naslov: .....

Ulica, poštna št. in kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. kupec bom plačal po povzetju.

Dne: ..... Žig ..... Podpis naročnika

Vse informacije o knjigah – priročnikih objavljamo v časopisu »DE«. Časopis DE in knjige lahko naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, telefoni (061) 321-255, 110-033, 313-942, 311-956. Fax. (061) 317-298

ŠE BREZ ZAKONA O VARSTVU POTROŠNIKOV

Marč je svetovni mesec potrošnikov. Letos že enaintrideseti. Medtem ko smo v Sloveniji na tem področju varovanja človekovih pravic še začetniki, imajo v razvitih državah veliko različnih organizacij, ki varujejo potrošnika pred zavajanjem in zlorabo.

Varstvo potrošnikov, ki ima v razvitih državah že zelo dolgo zgodovino, se je pri nas začelo uveljavljati šele pred nekaj leti. Zato je slovenski potrošnik še vedno le slabo zaščiten in po besedah Brede Kutiš, predsednice Zveze potrošnikov Slovenije, iz dneva v dan bolj prepuščen brezobzirnejšem in prevartantskemu izkoriščanju neznanje in nemoč posameznikov.

V zadnjih letih se je v Sloveniji na področju varstva potrošnikov veliko premaknilo. Zveza potroš-

nikov Slovenije bo čez tri mesece praznovala svoj tretji rojstni dan, v pripravi pa je tudi zakon za varstvo potrošnikov, ki ga Slovenija še nima. Predlog zakona je velik korak naprej, vendar pa v njem manjkata dve instituciji, ki sta v svetu uveljavljeni že vrsto let in ki sta izredno pomembni za varstvo potrošnikov. Prva je institucija razredne tožbe, ki omogoča, da je mogoče na sodišču namesto več istovrstnih tožb vložiti le eno, razsodba pa potem velja za vse

podobne primere. Druga pa so sodišča za spore manjših vrednosti, ki so uveljavljena v večini razvitih držav in ki s hitrim postopkom rešujejo spore manjših vrednosti, tako da se potrošniki lahko izognejo dolgotrajnim in dragim postopkom pred sodišči.

Ob svetovnem dnevu potrošnikov Zveza potrošnikov Slovenije poziva slovensko vlado, naj pospeši pripravo zakona o varstvu potrošnikov in naj okrepi delo inšpekcij.

Zveza potrošnikov hkrati poziva Ljubljančane in prebivalce vseh drugih mest, kjer so občinske vlade nezakonito podražile komunalne storitve, naj ukrepajo

sami in naj plačajo račune za vodo, kanalščino, odvoz smeti in ogrevanje v enaki višini kot v mesecu februarju ter se tako aktivno uprejo samovoljni mestnih oblasti. Republiška vlada je namreč podražitev cen komunalnih storitev prepovedala, ljubljanska vlada pa je marca komunalne storitve kljub temu podražila, enako ravnanje pa je napovedalo še nekaj drugih slovenskih občin. Zveza potrošnikov od republiške vlade pričakuje tudi odgovor na vprašanje, kako bo ukrepala, če bi mestne oblasti vztrajale pri svojem nezakonitem ravnanju.

Marja Novak

V okviru svojih pravic lahko kupec od prodajalca zahteva:

- da napako odpravi,
- da izroči drugo stvar brez napake,
- da zniža kupnino,
- da sprejme odstop od pogodbe.

Jelko Peternelj

ZAKON O ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU S KOMENTARJEM

v brošuri

mag. Alekseja Cvetka

ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE PO NOVEM

Cena 480,00 SIT. Brošuro lahko naročite pri ČZP Enotnost Ljubljana, Dalmatinova 4, ali po telefonu (061) 321-255, 110-033.

LJUBLJANSKA VLADA MIMO ZAKONA

V Angliji, denimo, imajo vrsto različnih potrošniških organizacij. Ljudje se najpogosteje obračajo na Urad za svetovanje potrošnikom (Citizen Advice Bureau). Teh uradov je več kot tisoč. Nastali so med drugo svetovno vojno kot oblika medsebojne pomoči, ko so številne naloge na Otoku morale prevzeti ženske. Uradi so povezani v Nacionalno potrošniško zvezo. Vlada financira skupen informacijski sistem in skrbi za izobraže-

vanje ljudi, ki delajo v uradih. Izmed številnih potrošniških organizacij v Angliji je povssem neodvisna le ena. To je Zveza potrošnikov (Consumers' Association), ki je nastala pred 35 leti in je po velikosti druga na svetu. Ima blizu milijon članov in izdaja revijo Kateri? (Which?), ki izhaja enkrat mesečno. Štirikrat letno pa zveza poskrbi za posebne publikacije s temo počitnice in turizem, vrtnarjenje, zdravje...

V Sloveniji smo, kot že pove-

dano, na področju varovanja potrošnika še začetniki. Saj konec koncev še vedno nimamo niti zakonske osnove, ki bi nam bila v pomoč pri tovrstnih sporih in nesporazumih. Te dni je odbor državnega zbora sicer spet obravnaval osnutek zakona o varstvu potrošnikov, vendar do dokončnega sporazuma ni prišlo. Prepotrebne zakona še nimamo. Člani odbora, ki so obravnavali osnutek zakona, so menili, da bi kazalo postopek

sprejemanja pospešiti in v besedilo vgraditi predlagane in že izoblikovane pripombe.

Zakon o varstvu potrošnikov temelji na načelih, ki so jih sprejele številne potrošniške organizacije po svetu, ureja pa vsa razmerja med potrošnikom in tistimi, ki ponujajo blago oziroma storitve. Glavna pripomba predstavnikov Zveze potrošnikov Slovenije k omenjenemu osnutku zakona je, da ustanovitev zavoda za varstvo potrošnikov kot javne, državne institucije ni primerna. Predvsem zato ne, ker bi kaj kmalu prišlo do birokratskega odnosa pri varovanju potrošnikov in ker državna institucija ne more učinkovito varovati ljudi pred državo samo. S to pa imamo potrošniki povsod precej sporov in nerazčiščenih računov. Zato mora biti ustanova, ki naj bi varovala potrošnike, samostojna in neodvisna od države.

Andrej Ulaga

Dr. Emil Rojc

Kariera kot spreminjanje Podjetništvo in razvoj kadrov

Priročnik je izšel pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Cena priročnika je 850 SIT.

POT DO BOGASTVA

DELAVSKA HRANILNICA, d.o.o.

Ljubljana, Dalmatinova 4 nudi od 1. 3. 1993 naprej sindikatom, društvom, družbenim organizacijam, krajevnim skupnostim, dobrodelnim organizacijam, obrtnikom, majhnim pravnim osebam in privatnim osebam

Nove obrestne mere na revalorizirano osnovo

Revalorizacijska stopnja za marec 1993 znaša 1,6% mesečno, preračunano na letni nivo 21%.

REALNE MESEČNE IN LETNE OBRESTNE MERE ZA TOLARSKO DEPOZITE SO:

	MESEČNE	LETNE
vezava sredstev na odpoklic	1,12%–1,28%	14,01%–16,15%
vezava sredstev nad 1 mesec	1,68%–2,01%	22,21%–27,05%
vezava sredstev nad 2 meseca	2,01%–2,18%	27,05%–29,47%
vezava sredstev nad 3 mesece	2,18%–2,26%	29,47%–30,68%
vezava sredstev nad 6 mesecev	2,26%–2,42%	30,68%–33,10%
vezava sredstev nad 12 mesecev	2,42%–2,57%	33,10%–35,52%

POSEBNA UGODNOST ZA PRIVATNE OSEBE:

Za vezavo sredstev	MESEČNE	LETNE
– do 30 dni	1,6%	21,00%
– od 30 do 90 dni:		
– do 10.000,00 SIT	2,09%	28,26%
– od 10.001,00 SIT do 50.000,00 SIT	2,18%	29,47%
– nad 50.001,00 SIT	2,26%	30,68%

POHITITE TER VARNO NALOŽITE SVOJ PRIHRANEK ALI PA REŠITE SVOJO POTREBO PO KREDITIH. NAŠE GESLO JE KAKOVOST SO LJUDJE! NAŠ ŽIRO RAČUN JE 50101-625-7316

Dodatna pojasnila lahko dobite na sedežu Hranilnice, tel. 061 312-098, 316-881.

ATRIS

Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 11

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982; žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15. ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

- Počitniška hišica v Bohinju – opremljena za 6 oseb, tri spalnice, kopalnica, WC, dnevni prostor, kuhinja, ograjen vrt, garaža. Cena 45 DEM. Najmanj 3-dnevni termini. Občasno je možno najeti dve hišici. Termini v aprilu.
- Apartma na Pokljuki – opremljen za 4 osebe – cena 35 DEM na dan, mali apartma za dve osebi – cena 27 DEM v tolarški protivrednosti.
- Garsonjera v Kranjski Gori – opremljena za 4 osebe, cena 34 DEM na dan.
- Apartmaji na Kopah – opremljeni za 4 osebe: bivalni del, kuhinja in TWC. Cena 32 DEM.
- Hišice na Veliki planini – za 6 do 8 oseb, dve oz. tri sobe, dnevni prostor, kuhinja, sanitarije – koča ima elektriko. Cena 44 DEM v tolarški protivrednosti.
- Apartmaji Kaninska vas – opremljeni za 4 osebe, cena 35 DEM v tolarški protivrednosti.
- Počitniški dom v Kranjski Gori – Jasna – za 20 oseb, dve- in triposteljne sobe; cena polpenziona 19 DEM. Pokličite 064/883-067.
- Počitniški dom v Bohinjski Bistrici – tri- ali štiriposteljne sobe, etažni TWC, neposredno ob smučišču Kobla. Cene polnega penziona 31 DEM, polpenziona 26 DEM. Otroci do 12. leta imajo 30 odstotkov popusta. Posebna ponudba za šole v naravi – možno do 40 oseb.
- Počitniški dom v Kranjski Gori – Čičare – primeren za šolo v naravi, dve- in triposteljne sobe, etažni TWC. Cena penziona 24 DEM, otroci 20 DEM v tolarški protivrednosti. Termini v aprilu.

Zdravilišča

1. Hišica v Termah Čatež – opremljena za 5 oseb: spalnica, dnevni prostor s kuhinjsko nišo, kopalnica. Cena 42 DEM, vključuje kopalniške karte. Termini v drugi polovici aprila.

Morje

- Trisobno stanovanje v Novigradu – cena 27 DEM na dan.
- Enosobno stanovanje v Barbarigi – cena 21 DEM na dan.

B. KUPIMO

Počitniško prikolico Adria-500, staro 5–7 let.

C. PRODAMO

1. Dvosobni apartma v Maredi pri Novigradu – 36,6m², zgrajen 1988.

D. SEJEMSKA PONUDBA

- Cebit v Hannoveru – največji računalniški sejem, tridnevno bivanje, prevoz z letalom, cena 830 oz. 1200 DEM, odvisno od kategorije hotela. Odhod 24. oz. 29. marca.
- Industrijski sejem v Hannoveru – svetovni sejem elektronike in elektrotehnike, računalniška oprema za vodenje proizvodnje, energija in okolje, optika itd. Odhod letala 21. aprila, cena 830 oz. 1290 DEM, odvisno od kategorije hotela.

E. RAFTING IZLETI

Možne smeri – Sava: Zasip–Otoče, Zasip–Šobec, Šobec–Otoče; Sava–Tacen, Soča. Skupine 6 do 8 oseb za en čoln. Možen program v aprilu in maju. Za večje skupine je možen najem ustreznega števila čolnov. Cena je odvisna od dolžine potovanja.

F. VZAMEMO V NAJEM

- Počitniški dom z urejeno kuhinjo za približno 45 oseb v Slovenskem primorju iščemo. Ponudbe zbiraj Atris.
- Apartma ali stanovanje kjerkoli v toplicah najamemo za dva meseca v poletnem času.
- V Kranjski Gori ali Bohinju najamemo opremljeno garsonjero za dva poletna meseca.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: ob potrditvi rezervacije zahtevamo takojšnje plačilo celotnega zneska. Pri odpovedi nad 10 dni pred odhodom za že rezervirani termin zaračunamo stroške poslovanja in nastale stroške; pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30 odstotkov celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spremenijo za več kot 10 odstotkov. Po vplačilu gostje prejmejo našo napotnico. Posimo za pravočasno odpoved: najmanj 10 dni pred začetkom potovanja.

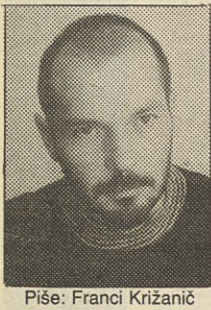
ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

Še naprej hitro poslabševanje zaposlenosti

Piše: Franci Križanič

Število zaposlenih še naprej hitro upada. Podatke imamo samo do decembra, ko se je skupna zaposlenost (brez individualnih kmetov in samozaposlenih) zmanjševala po 0,52% mesečno (celo hitreje kot novembra) in bila za dobrih 5% manjša kot pred letom. Decembra je delo izgubilo zopet okoli pet tisoč ljudi; ob 672 tisoč zaposlenih, 50 tisoč individualnih kmetih ter 45 tisoč samozaposlenih pa je bilo že 118 tisoč brezposelnih. Njihovo število je decembra lani naraščalo po 2,84% mesečno in bilo 30% večje kot leto poprej (tekoča dinamika kaže še večje – hitreje – poslabševanje nezaposlenosti od njenega medletnega povečanja), stopnja brezposelnosti (odstotek nezaposlenih v skupnem številu za delo aktivno zainteresiranih ljudi – nezaposlenih, ki iščejo delo, zaposlenih v družbenem in privatnem sektorju, samozaposlenih in individualnih kmetov) pa je dosegla že 13,4% (če bi upoštevali tiste »nezaposlene«, ki delajo »na črno«, bi bil odstotek nekoliko manjši).

Zaposlenost je na Slovenskem začel upadati avgusta 1987, neprekinjeno pa se zmanjšuje od februarja 1988. Do lanskega decembra je število delovnih mest upadlo že za 205 tisoč, če pa upoštevamo sezono in primerjamo število zaposlenih v enakih mesecih različnih let, potem se je od decembra 1987 (ko je imela največji decembrski obseg) do enakega meseca 1992 zaposlenost na Slovenskem zmanjšala za 196 tisoč delovnih mest oziroma za 23 odstotkov.

Decembra se je zaposlenost poslabševala samo v gospodarstvu družbenega sektorja, kjer je število zaposlenih upadalo po 0,76% mesečno ter bilo dobrih 8% pod primerljivo ravnino prejšnjega leta in kar 28% manjše kot decembra 1987. Če bo šlo tako naprej kot decembra lani, bo čez leto v slovenskem gospodarstvu družbenega sektorja zaposleno 9,5% (oziroma dobrih 48 tisoč) manj delavcev kot decembra 1992. Krizo brezposelnosti je decembra lani nekoliko blažila rast zaposlovanja v negospodarstvu (po 0,21% mesečno in slaba 2% nad predlansko decembrsko ravnino) ter v privatnem sektorju (0,37% mesečno ob odstotek večji zaposlenosti kot pred letom). V privatnem sektorju se je kriza zmanjševanja števila zaposlenih (začeta ob davčni reformi lanskega aprila) vendarle končala.

V drugi polovici lanskega leta je krizo brezposelnosti blažilo samo zaposlovanje v javnem sektorju. V primeru poizkusa odpravljanja krize z znižanjem davkov in zaposlenosti v negospodarstvu bi se brezposelnost na Slovenskem zmanjšala samo, če bi na tak način znižani stroški toliko okrepili konkurenčnost našega gospodarstva, da bi se njegove potrebe po delu povečale bolj od zmanjšanja zaposlenosti v negospodarstvu. Glede na to, da pri sedanjem ravnovesnem deviznem tečaju dolarja (pri katerem ni primanjkljaja v slovenski plačilni bilanci) upoštevamo samo kakšno polovico produkcijskih kapacitet, z znižanjem davkov in odpuščanjem delavcev v negospodarstvu zaželenega in potrebnega povečanja konkurenčnosti zelo verjetno ne bo moč doseči. Prej kot na rast konkurenčnosti bo vplivalo na nadaljnjo krepitev dolarja in še poglobilo recesijo.

Število prostih delovnih mest še naprej niha. V decembru lani je znašalo 6367, naraščalo po 6,47% mesečno in za 36% presevalo primerljivo predlansko raven. Ob posameznih nihajih navzgor (kot na primer oktobra in decembra) se število prostih delovnih mest zmanjšuje že od lanskega maja in kaže, skupaj s pospeševanjem rasti števila brezposelnih ter upadanjem števila zaposlenih) poglobljanje krize brezposelnosti ne glede na izboljševanje produkcije ter stabilizacijo notranjega (umiritev rasti cen) in zunanje (dobra preskrba z devizami) ravnotežja. V razmerah, značilnih za drugo polovico leta 1992, pa tudi za prve mesece 1993, je glavni vzrok poslabševanja zaposlenosti rast plač nad povečevanjem produktivnosti. Zaradi previsoke cene dela se enostavno ne izplača zaposlovanje.

NOVA DOBA

KDO JE PRODAL ŠTAJERSKO BANKO

INGRADOVI DELAVCI HOČEJO STROJE

TUDI V MARIBORU ŠKOFIJSKA GIMNAZIJA

JANŠA HOČE NOV PENTAGON

ZAKAJ JE MORAL UMRETI PLOHL

SE BO ZGODOVINA PONOVILO?

Plače so »zamrznjene«. Na vprašanje, kaj bo sedaj, je možnih kar nekaj odgovorov, vendar je precej možen tudi takšen scenarij:

Najprej se kakšen teden ali dva ne bo zgodilo nič, in sicer iz dveh razlogov: da se bodo pomirili ljudje in vsi razgreti sindikalni duhovi, še bolj pa zato, da se bo videlo, ali je zamrznitev že »prijela«. Skratka, treba bo videti, ali so plače že zares »zamrznile« ali pa ima sistem zamrzovanja plač še kakšno luknjo. V tem času bodo stranke vlagale amandmaje na zakon, kar bo pri ljudeh z nizkimi plačami zbudilo upanje, da bodo morda nekega dne le prejeli malce višjo plačo in lažje živeli. Razpravljanje o tem, kako je treba zakon čimprej dopolniti, če že ne kar odpraviti, bo blagodejno vplivalo na že zelo nerazpoloženo ljudstvo.

V času glasnih razprav o spremembah zakona pa bo počasi in tiho začel naraščati tečaj marke. Tega večina, ki nima denarja za nakup mark, še opazila ne bo. Potem ko bo marka dražja, bodo oskrbovalci tržišča z naftnimi derivati začeli pritiskati na dvig cen. Predlagali bodo astronomsko povišanje cen vseh naftnih derivatov (že sedaj jih želijo zelo podražiti zaradi nerealnega tečaja marke). Vlada jim tega odločno ne bo dovolila, dovolila jim bo podražitev samo za določeno tretjino predlagane podražitve. Električna se je z novim tarifnim sistemom že podražila, kar bomo v celoti občutili šele čez nekaj mesecev.

Potem se bo počasi in vztrajno začelo dražiti vse. Sindikati bodo dvigovali glas, vlada se bo nekaj časa delala, kakor da tega ne opazi, potem pa bo »udarila« po cenah. Morda jih bo zamrznila ali pa jih bo morda vrnila celo nazaj na čas pred podražitvijo – vendar šele nato, ko bodo ljudje že lep čas dražje kupovali. Potem se bo pokazala vsa inventivnost naših podjetij in podjetnikov, ki bodo po nekajletni suši začeli uvajati »nove proizvodne programe« in plasirati na tržišče nove proizvode – seveda dražje. Namesto alpskega mleka bomo dobili visokogorsko mleko, namesto turističnega kruha domači kmečki kruh, namesto olja konzum jedilno olje itd.

Če se bo kolo zgodovine vrtelo po tem scenariju, bo večini prebivalstva standard padel. In temu se bodo lahko postavili po robu samo tisti, ki so dobro založeni z markami. Ko bodo namreč cene zrasle, se bo povečala mesečna rast življenjskih stroškov, kar bo pomenilo, da bo v bankah naslednji mesec večja obrestna mera za vezane vloge. Tisti ki znajo dobro računati in imajo poleg tega v sebi še nekaj hazarderskega, bodo menjali marke v tolarje in »vezali« tolarje, s čimer bodo praktično lahko ohranili vrednost kapitala ali pa celo malce realno zaslužili. Marka po vsej verjetnosti proti sredini leta ne bo tako hitro naraščala, saj se bodo banke že začele pripravljati za nakupovanje deviz. Proti koncu

prve polovice leta bo namreč že potekel čas za vložitev zahtev za denacionalizacijo stanovanj in najemniki bodo zvedeli, ali so bivši lastniki vložili zahtevo za denacionalizacijo ali ne. To bo sprožilo nov plaz prodaje tistih nacionaliziranih stanovanj, za katera bivši lastniki niso vložili zahtevkov za denacionalizacijo. Občani bodo zopet začeli nositi marke iz nogavic v banke. Tolarji bodo največ vredni v razmerju do marke, ko se bo začel iztekati dvomesečni rok za poravnano kupnin za nakup teh stanovanj...

Če se bo ta scenarij uresničil, bodo posledice takšne: najbolj bo padel standard revnim, bogatejši bodo ohranili vrednost svojega kapitala ali lahko celo malce zaslužili, banke in država pa se bodo malce »sanirale«. V gospodarstvu ne bo velikih sprememb, ker bo rast cenovnih proizvodov izničila povečan tečaj marke. Tako se izvoznikom še vedno ne bo splačalo izvažati.

In po vsem tem bomo rekli pač, da nismo videli in doživeli nič novega. Postavilo pa se bo novo vprašanje: **Kako tisto, kar smo že velikokrat preživeli, preživeti še enkrat... Konec koncev pa tudi pri tem nismo novinci in imamo že nekaj izkušenj.**

Sicer pa, kdo ve, kako bo po »zamrznitvi plač«. Možnosti je več. Pustimo vladi, da nas preseneti, saj večini kaj drugega tudi ne preostane. **ALI?**

Tomaž Kšela

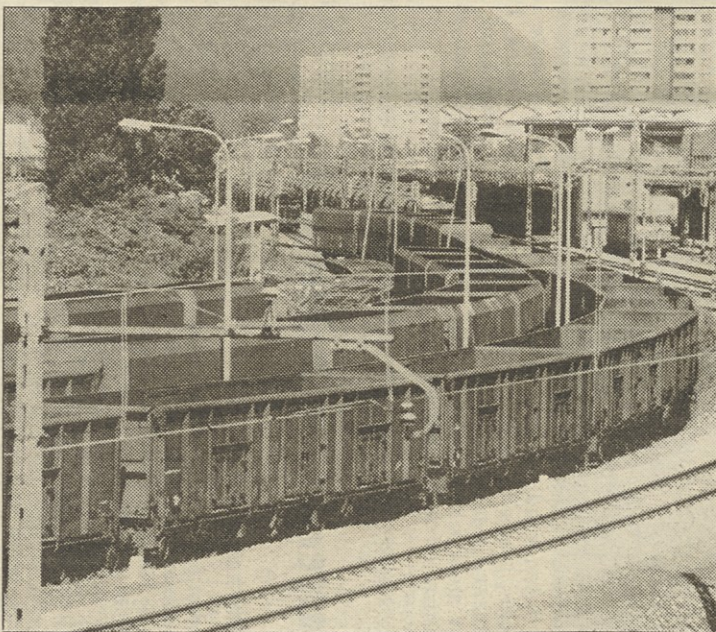
KDO JE POKOPAL PONOS ŽELEZNIČARJEV

Dobiti (hoditi v) službo na železnici, biti železničar, je bila v predaprilski Jugoslaviji – ko je bilo zelo težko priti do dela – sreča in čast. Na skrbno negovanih gredicah so pred sleherni postajo cvetele vrtnice in druge rože. Načelniki postaj s srebrnimi našitki na rokavih železničarskih uniform, z belo rokavico na roki, ki je dvigala loparček za odhod vlaka, so bili videti sila imenitno in ni čudno, da so si kmečka dekleta tako silno želela življenje preživeti na postajah. Tudi moj oče je bil železničar. Ni se povzpelo visoko: z občasnimi izpiti in prihodi v službo brez zamud je dosegel naziv desetarja proge, kasneje pa postal še čuvaj in obhodnik. Nadzornika se je bal kot hudič križa – čeprav ni nikoli zagrešil »plavega ponedeljka«. Kako imeniten je bil moj oče – železničar v mojih mladih časih!

In kako je na železnici (kje je železnica) v današnjih časih?

V parlamentu so povedali, da se je v zadnjih dveh letih v slovenskih železnicah nabralo za 3,3 milijarde tolarjev neporavnanih obveznosti na račun davkov in prispevkov. A če k temu prištejemo še zamudne obresti, pridemo do okrogle številke – 4 (štiri) milijarde tolarjev!

V SDK so tudi izračunali, da bodo do 30. junija letos

pravilno plačati davki in prispevki za vsak mesec znašali 571 milijonov tolarjev – če bodo plače v slovenskih železnicah ostale na ravni lanskega decembra in če se število zaposlenih ne bo zmanjšalo. Sicer pa so Slovenske železnice lani poslovale z izgubo 9,2 milijarde tolarjev, nepokrite izgube iz preteklih let pa da so povzročile »datne likvidnostne težave«. Število zaposlenih se je v zadnjih dveh letih zmanjšalo s 16.000 na 12.400, nadaljnja »racionalizacija« pa da predvideva še več kot 1.300 presežnih delavcev.

Kot vemo, je slovenski parlament na predlog vlade sklenil Slovenskim železnicam odložiti plačilo dospelih in neporavnanih obveznosti do 31. januarja letos, in sicer na račun davkov in prispevkov, ki bodo nastali do 30. junija, tako da bodo SŽ te obveznosti poravnale v 48 enakih mesečnih obrokih. Prvi obrok naj bi zapadel v plačilo 25. julija 1995.

Slovenske železnice naj bi zaradi zmanjšane prometa, ki je posledica gospodarskih in političnih razmer na Balkanu, torej v prihodnje neko-

liko laže (za)dihale. Vendar vsi na zasedanju državnega zbora s tem niso soglašali. Zmago Jelinčič je vladi in SŽ očital, da nimata izdelanega sanacijskega programa, Tone Peršak je pogršel projekt, kaj bomo s SŽ sploh naredili, v besedah dr. Franceta Bučarja pa je bilo čutiti, naj gredo Slovenske železnice v stečaj, če ne morejo preživeti. Slovenske železnice se obnašajo tako, kot da so večne in kot da se jim ne more nič zgoditi, je menil dr. France Bučar.

Kakorkoli že – parlament je Slovenske železnice resno (in verjetno tudi zadnjič – prihodnjič bo na vrsti stečaj, če se ne bodo postavile na noge!) opomnil, naj poskrbijo za boljše gospodarstvo same, ne pa se, tako kot doslej, zanašajo predvsem na pomoč države. Država tudi zanje nima več kje jemati denarja. Tudi grožnje s stavko (strojevodij) ne bodo pomagale. A kaj, ko menda zdaj iščejo med tistimi 1.300 »presežnimi« delavci v SŽ kandidate za čakanje na domu ali odpust spet med zaposlenimi »v operativi«, ne pa v pisarnah, kjer se gnete večina »presežnih«. Tako vsaj pravijo delavci, ki »na terenu« skrbijo za varnost prometa.

Ali je to res ali ni, ne vem; naj o tem kaj napiše kdo drug, takšen, ki je bolj seznanjen z razmerami na železnici. Prepričan pa sem, da bi moj oče, če bi še živel, ne bil več ponosen na svojo službo. Biti železničar ni več tako imenitno kot nekoč. Pa tudi dekleta se ne ozirajo tako rada za fanti v železničarskih uniformah, kot so se v njegovih in tudi še v mojih mladih letih.

Vinko Blatnik

SOCIALNA DRŽAVA – ZBORNİK RAZPRAV

Vsi čutimo, kako nas tepe, ker je nimamo. Vse bolj jo bomo potrebovali – reformirano SOCIALNO DRŽAVO, brez katere si ni moč predstavljati niti najmanjšega razvojnega koraka slovenske države. Ni utopija, vsi problemi so rešljivi. O tem ambiciozno piše deset avtorjev zbornika, sodelujočih pri projektu SOCIALNA DRŽAVA.

REVŠČINA V SLOVENIJI NI ZLA USODA, KI BI JI NE MOGLI UTEČI, JE ŠLABA STROKOVNA IN NAPAČNA POLITIČNA ODLOČILA!

Zbornik razprav o socialni državi na 134 straneh izpod peresa Željka Ciglerja, Andreje Crnak Meglič, Leva Krefta, Francija Pivca, Sonje Pirher, Jožice Puhar, Cirila Ribičiča, Rajka Šugmana, Martina Totha in Maje Vojnovič lahko za 600 tolarjev naročite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) ..... izv. knjige SOCIALNA DRŽAVA. Naročeno mi/nam pošljite na

naslov: .....

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: .....

Naročeno dne: ..... Žig ..... Podpis naročnika

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku
2. Kot ind. naročnik bom plačal po povzetju

KO BI DRŽAVA LE VEDELA, KAJ HOČE

Mariborska tovarna avtomobilov Tam, nekdanji paradni konj socialističnega gospodarstva, se po nekajletnih travmah in treh letih naporov za sanacijo podjetja počasi postavlja na noge. Podjetje se je ta čas preobrazilo v delniško družbo s 14 podjetji. Število zaposlenih se je v zadnjih treh letih takorekoč prepolovilo, toda zdaj je izobrazbena sestava zaposlenih mnogo boljše kot na začetku sanacije. Tamovcem je uspelo v zadnjih petih letih znižati zadolženost za 90 odstotkov. In kar je izjemno pomembno, ohranili so programe, ki dobro kažejo tudi na svetovnem trgu. Obeta se celo povečanje izvoza v letošnjem kriznem letu in s tem tudi možnost, da bi podjetje potrebovalo več delavcev. Toda vsi dosedanji napori kolektiva in vodstva za saniranje Tama in vsi dobri izvozni obeti visijo dobesedno v zraku.

Zakaj?

»Ker slovenska država nima pravega odnosa do gospodarstva, ker nima izdelane gospodarske strategije!« je kategoričen Maksimiljan Senica, predsednik družbe TAM d.d. »Slovenska oblast niti v bivši Jugoslaviji ni štela interesov slovenskega gospodarstva in jih v odnosih do novonastalih držav iz bivše Jugoslavije ne štiti niti sedaj. Razmere so groteskne: včasih nas je oblast silila, naj se gospodarsko odpiramo v bivšo Jugoslavijo, naj tam investiramo. Zdaj nas oblast skorajda obtožuje zato, ker smo tamkajšnje premoženje izgubili, namesto da bi nam pomagala, tako kot je pripravljena pomagati tistim podjetjem, ki so, tudi pod spodbujanjem oblasti, poslovala v nekaterih rizičnih državah Bližnjega vzhoda ali Afrike. Vendar to ni največji greh sedanje oblasti. Najhujši problem v naši samostojni državi so stroški financiranja poslovanja.«

Senica zameri vladi, da se ubada z obrobni problemi, kot so denimo plače in njihov vpliv na konkurenčno sposobnost podjetij in gospodarstva v celoti, zanemarija pa ključna vprašanja. Eno od teh je obremenitev podjetij, drugo stroški financiranja, tretje zanemarjanje pomena izvoznih podjetij za prestrukturiranje in sanacijo gospodarstva. Vladna politika prestrukturiranja gospodarstva je nerealna, ker skuša na eni strani ohranjati sisteme, ki jih bo treba kar naprej subvencionirati, na drugi pa blokira perspektivna podjetja in, kot kaže, še vedno štiti dolžnike, namesto da bi upnike. Sklad za razvoj pa se gre politiko, ki ji lahko rečemo državni kriminal, saj razbija podjetja in ustanavlja by-pass firme.

Kako se to kaže v Tamu?

»Trdim, da je Tam v zadnjih treh letih, kar izvajamo sanacijo, postal perspektivno podjetje. Poplačali smo naše obveznosti po kreditih in obrestih in izdatno znižali našo zadolženost. V petih letih smo našo kreditno zadolžitev zmanjšali s 195 milijonov mark na začetku leta 1987 na približno 54 milijonov mark ob koncu lanskega leta. Lani in predlani smo v celoti poravnali vse obveznosti do države in do javnih podjetij. Obdržali smo naše kupce v tujini in, kot kaže, bi lahko prodajo na

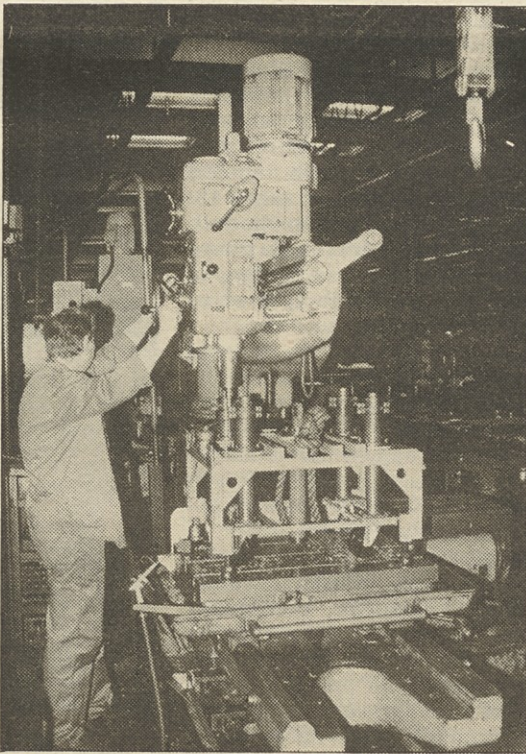
zahodnoevropski trg in v Ameriko celo povečali. Toda za prodor na svetovni trg potrebujemo pomoč države. Ne z razvrednotenjem valute, kot nekateri menijo, ampak le s svetovnim tržnim pogojem primerno ceno kapitala. Tu pa država ne kaže veliko razumevanja za izvoznike...«

Vendar je država nedavno tega ustanovila agencijo za kreditiranje izvoza...

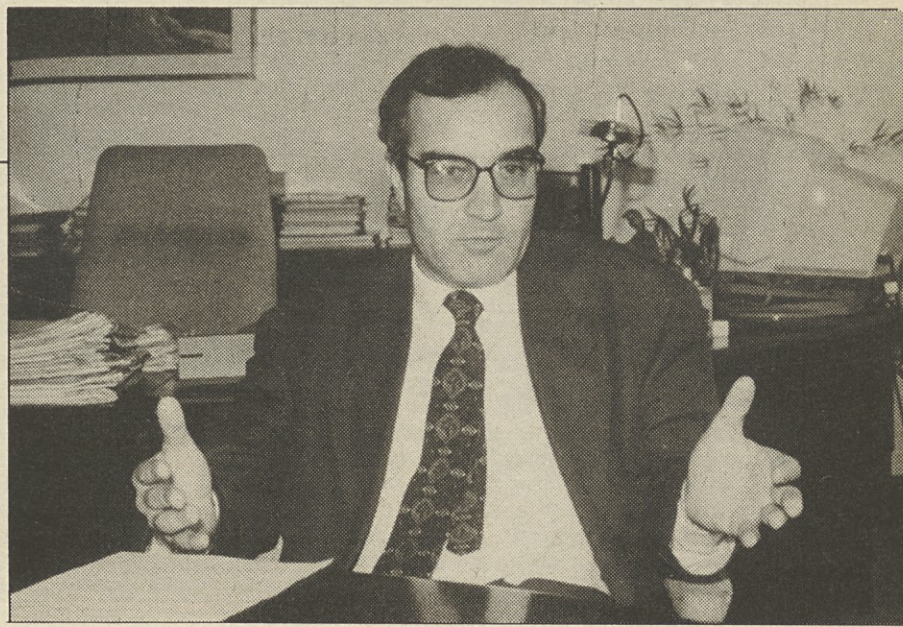
»Lari fari. Agencija je res ustanovljena, vendar ta firma ne živi, nima organov upravljanja. Pomp okoli družbe za podpiranje izvoza kaže, kako neresni smo. Ta družba nima niti vseh organov, nima vzpostavljenega sistema upravljanja itd. Skratka, ne živi.« je dodal Maksimiljan Senica in na vprašanje, kako si on predstavlja državno podpiranje izvoza, odgovoril: »Ne gre za devalvacijo tečaja, ampak menim, da bi država lahko izvoznike uspešno podprla tudi z realno ceno kapitala. Danes so realni stroški financiranja poslovanja vsaj 65-odstotni, če pa greste po kapital na sivi trg, narastejo na 130 odstotkov. Kdo lahko to zdrži? Dokler bo veliki R obvladoval trg kapitala, lahko pozabimo na boj zoper inflacijo. Ta v tem primeru ne more biti uspešen... Slovenija je zaradi velikega R veliko izgubila že v minuli Jugoslaviji, ko je edina izmed republik od podjetij terjala, da te postavke niso le računovodske beležila, ampak so jo morala tudi izplačevati. Zato je veliko milijard takratnih dinarjev odteklo iz Slovenije na jug. Danes pa veliki R ohranja inflatorna gibanja.«

Kako si v Tamu zamišljajo pomoč države pri podpiranju izvoza? Z razvrednotenjem tolarja, kot predlagajo na Gospodarski zbornici?

»Nikakor ne! Menimo celo, da za tako potezo ni razloga, kajti izvoz je mogoče spodbuditi tudi

Izboljšali so izobrazbeno sestavo zaposlenih...

Maksimiljan Senica, predsednik d.d. TAM: »Država ne ve, kaj hoče, nima odnosa do gospodarstva, kar seže že do grotesknosti, državna agencija za kreditiranje izvoza je lari fari...«

Problemi v Tamovih družbah

V Tamovih družbah so se zopet zaostrili likvidnostni problemi, saj v poslovnem sistemu skoraj ni družbe, ki ji zaradi pomanjkanja svežega denarja ne bi grozila ustavitve proizvodnje.

V družbi Tehnološka oprema so šele 5. marca dobili januarske plače. V poslovnem sistemu Tam so opozorili, da ne prenesejo več visokih stroškov za državo in obresti, poleg tega pa nimajo likvidnega denarja s katerim bi financirali izvozne posle. V zadnjih dveh letih so bankam samo za obresti plačali 45 milijonov DEM, samo lani pa okoli 26 milijonov DEM.

STA

menitvami, bi izvozniki državi in družbi vračali večkratno: ne le s hitrejšo rastjo proizvodnje, ampak tudi z odpiranjem novih delovnih mest, kar je za državo v tako globoki krizi, kot je naša, izrednega pomena. Prepričan sem, da bi lahko celo samo pretežni izvozniki potegnili gospodarski voz naprej, če bi le imeli ustrezne pogoje.«

Potem je Maksimiljan Senica razložil, kaj bi podpora izvoznim načrtom ta trenutek pomenila Tamu:

»Do zdaj smo si pridobili za okoli 100 milijonov DEM izvoznih poslov, do konca leta pa računamo, da bi v tujini iztržili kakih 160 milijonov mark ali dobro polovično vsega dohodka. Žal nam za zagon proizvodnje, vredne ta trenutek 100 milijonov mark, manjka kakih 20 milijonov DEM finančnih sredstev. Toda ali menite, da je toliko denarja za firmo, kot je Tam, lahko dobiti v Sloveniji? Zdaj smo tako daleč, da upravni odbor družbe Tam z mano na čelu omenja odstop, če republika ne bi zmogla tolikšnih stroškov po pameti, se pravi tržni ceni, kakršna velja v razvitem svetu. Skratka, v Tamu bi z veseljem še naprej izdelovali in prodajali naše standardne izdelke na vseh trgih, kjer je le mogoče, če bi le imeli podobne pogoje poslovanja, kot jih imajo proizvajalci v razvitih deželah. To pomeni normalno ceno kapitala, vsaj normalno podporo izvoznikom (čeprav bi pri nas, kjer bi morali izvoziti letno vsaj 60 do 70 odstotkov družbenega produkta, morali biti izvoznikom bolj naklonjeni kot tistim, ki prodajajo le doma) in angažiranje vlade pri bistvenih problemih gospodarstva, ne pa obrobni, kakršni so po mojem plače, ki v neto zneskih dosežejo komaj dobrih 8,8 odstotka bruto proizvoda, v tujini pa okoli 20 odstotkov.«

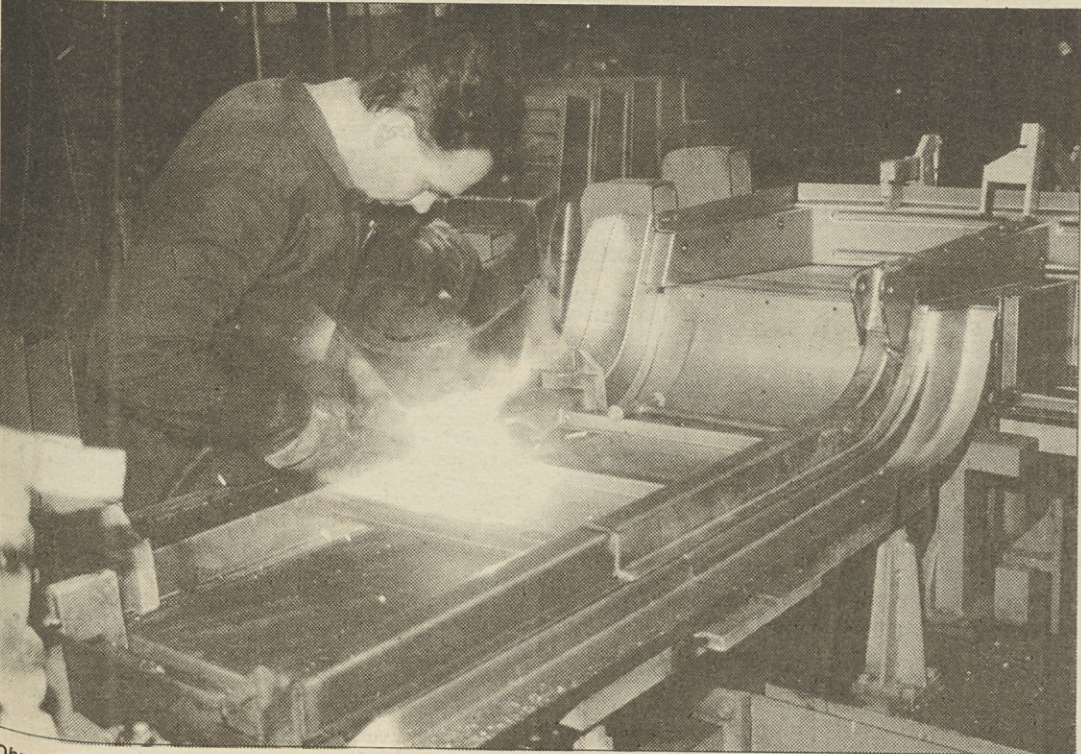
»Zaradi tega sem razočaran nad našo ekonomsko politiko, je pogovor sklenil Maksimiljan Senica«, in zato v upravni odbor družbe Tam razmišljamo celo, če sploh je smiselno nadaljevati boj za obstoj in razvoj firme. Ko pa je vendar na tej poti toliko ovir in sumimo, da so postavljene s povsem določnim načrtom in ciljem: hitro razvrednotiti podjetja in jih potem privatizirati. Ali povedano po domače: naj zapitek plača tisti, ki prihaja, ne tisti, ki so pili.«

EP

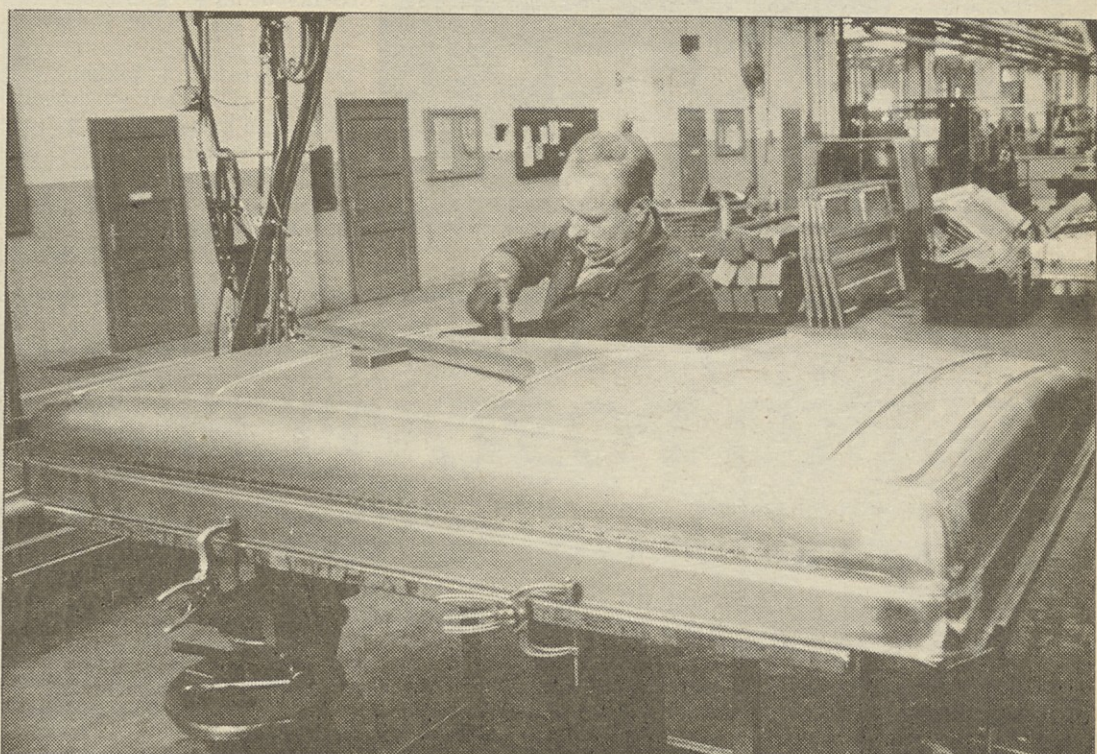

V petih letih so znižali zadolženost za 90 odstotkov...

tako, da ne povečujete inflacije. Vse, kar pretežni izvozniki ta trenutek potrebujemo, je realna cena denarja. In pa v našem primeru, da nam nekdo pod zahodnjaškimi tržnimi pogoji da sredstva za zagon izvozno naravnane proizvodnje. Država na tem področju vse premalo sodeluje. Trdim, da je izvozno usmerjeno gospodarstvo edino, ki bi Slovenijo lahko popeljalo na pot napredka, in to prej, kot si vladni strokovnjaki predstavljajo. Če bi vlada podprla izvoz s sredstvi, ki bi jih bilo mogoče pridobiti pod enakimi ali podobnimi pogoji kot v kapitalističnih državah in s podobnimi obre-

Ohranili so na svetovnem trgu obetavne programe...

Celo za letošnje kritično leto si obetajo rast izvoza in s tem možnost novih delovnih mest.

OB LETOŠNJEM SVETOVNEM DNEVU ZDRAVJA

Letošnji svetovni dan zdravja, 7. april, je namenjen predvsem preprečevanju poškodb, katerih vzrok so namerne ali nenamerne nezgode.

Ne glede na to, ali gre za nezgode na cesti, pri delu ali rekreaciji, je bilo tveganje zaradi poškodb predolgo zanemarjeno in deležno premajhne pozornosti javnosti.

Danes je v mnogih državah javno zdravstvo napredovalo in povsod se je podaljšalo tudi pričakovano trajanje življenja. Zato je vse manj sprejemljivo, da se toliko ljudi sooči z nasiljem in prezgodnjo smrtjo in, da je milijone ljudi trajno invalidnih.

Več kot polovica mladih ljudi umre zaradi poškodb. Največ poškodb pa je zaradi nezgod.

Zaradi brezbriznosti, nemarnosti ali zločinov vsako leto potrebuje medicinsko oskrbo po nezgodah ali fizičnem nasilju na milijone ljudi.

V času, ko gospodarske krize ogrožajo prizadevanja za izboljšanje zdravja človeštva, so stroški za medicinsko oskrbo in zaradi izgube produktivnosti ocenjeni na skoraj 500.000 milijonov dolarjev.

Svetovna zdravstvena organizacija je Svetovni dan zdravja v letu 1993 posvetila preprečevanju nezgod in poškodb. S tem je želela opozoriti na katastrofalne posledice, ki

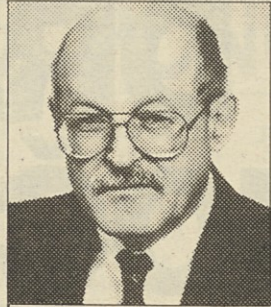
jih imajo nezgode ali fizično nasilje za posameznike in družbo.

Čas je, da pokažemo, da varnost v sodobni družbi zadeva posamično in kolektivno odgovornost. Varnost bi morala biti sestavni del politike promocije zdravja.

Smrt zaradi nepredvidnosti je tragična izguba. Nezgode in fizično nasilje so pogosti in lahko zadenejo vsakega med nami. Za varnost vsakega posameznika smo odgovorni vsi. Zato je geslo letošnjega svetovnega dneva zdravja: »Pazljivo ravnaj z življenjem – preprečuj nasilje in brezbriznost.«

Kaj pa pri nas;

Varovanje zdravja je v veliki meri odvisno od družbenih razmer. Pri nas smo področje varovanja zdravja na delovnem mestu popolnoma zanemarili. Posebej velja to za delavce. Gospodarska kriza, v kateri smo, je opravila svoje. Iz svetovnih izkušenj pa je znano, da obdobje gospodarske recesije zelo slabo vpliva na zdravje zaposlenih in brezposelnih delavcev. O nesrečah pri delu, preventivnih zdravstvenih pregledih delavcev, slabih delovnih razmerah, uvozu zastarele tehnologije, ki so jo drugje opustili, sploh ne govorimo več. Medicino dela izrivamo iz podjetij, inšpekcija dela je na psu. Posledice takšnega zanemarjanja zdravja na delovnem mestu delavci občutijo na svoji koži, gospodarstvo pa posredno s slabšimi rezultati.

OBRATNA AMBULANTA

Piše: prim. doc. dr. Anton Prijatelj

Iz dlani mu je molela deščica

Na hitro so se odprla vrata ambulante. Podpirala sta ga dva delavca, ves blede je proti meni molel roko, točneje dlan, prebito z drobno, a zelo dolgo deščico. Nekako tako je bilo videti, kot na cerkvenih slikah Kristusova roka, pribita na križ. Samo da tu ni bilo žebnja, ampak kar kak meter dolga tanka deščica. »Iz stroja je priletela nazaj in poskušal sem jo ustaviti,« je rekel delavec, »a je bila njena moč prevelika.«

Mož mora v bolnišnico, sem si mislil, vendar ne tako. Roko moram prebiti, toda deščice ne smem potegniti iz dlani, ker mu pri tem lahko poškodujem kito, morda žilo in kri bo brizgnila na vse strani. Najbolje jo bodo ustavili v bolnišnici. Torej le v bolnišnico. Vendar moram odstraniti dolg kos, ki moli pod dlanjo in nad njo.

Čeprav se je to zgodilo v lesni tovarni s takrat najmodernejšimi stroji, sem moral kar nekaj časa iskati drobno žagico, kakršno smo uporabljali pri ročnem delu v naši osnovni šoli. Tehnik, ki jo je prinesel, je prebledel ko je videl, zakaj jo potrebujemo. Še danes ga vidim, kako mi je pomolil žagico v roke z besedami: »Kar sami dajte, jaz tega ne morem narediti.« Ker nisem hotel imeti dveh poškodovancev, sem sam odžagal deščico nad dlanjo in pod njo. Rano sem zavil in ta čas je bil že reševalec v ambulanti. Odpeljali so ga v bolnišnico, kjer so mu leseni tujek odstranili.

Pri ranah s tujki moramo pri prvi pomoči vedeti, da jih iz ran ne smemo odstranjevati. Tujek je lahko poškodoval kite, žile in živce. Če je poškodoval žilo, arterijo ali veno, je njeno steno lahko zamašil in s tem preprečil krvavitev. Če ga potegnemo iz rane, odpremo pot krvi. Rana začne hudo krvaveti. Če je prebodena vena, manj silovito, če pa je poškodovana arterija, je taka krvavitev lahko silovita in jo pri prvi pomoči težko ukrotimo. Še celo v ambulanti težko ustavimo krvavitev, ker nimamo primernih pripomočkov. Zato tako rano po vseh predpisih obvežemo in poškodovanca napotimo v ustrezno bolnišnico h kirurgu, okulistu, če je tujek v očeh, ali k zdravniku za ušesa, nos in grlo, če je tujek v nosu, ušesu ali grlu.

Prva pomoč pri tujkih v nosu: Majhni otroci si večkrat vtikajo v nosnico drobne predmete, navadno okrogle. Pomagati poskušamo tako, da otroku zatisnemo drugo nosnico in ga pripravimo, da na vso moč pihne skozi zdravo in prosto nosnico. Če to ne pomaga, moramo k zdravniku ali še bolje k otologu. Če je v nosnici grah ali fižol, ta zaradi vlage lahko nabrekne in ima otrok vedno večje težave, zato kar takoj k zdravniku.

Tudi tujki v ušesu so neprijetna zadeva. Nikar jih sami ne poskušajmo jemati iz sluhovoda z raznimi kvačkami, iglami ali celo vijaki.

Samo potisnili jih bomo globlje v sluhovod in v nevarnosti je bobnič. Tudi pri tujkih, kot so fižol ali grah v sluhovodu, velja isto kot pri teh tujkih v nosu. Lahko nabreknejo in močno poškodujejo sluhovod ali bobnič.

Le če v sluhovod zaide živalica (mušica, hrošček, bolha), je to zelo neprijetno. Tukaj pa si lahko sami pomagamo tako, da v sluhovod ulijemo žličko neprevročega olja ali glicerina in žuželka bo takoj splaval ven.

SOLIDARNIH 23.000 PODPISOV

Svet Zveze svobodnih sindikatov Slovenije je na 22. seji z dne 18. februarja 1993 sklenil v skladu z 88. členom Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/1991-1) predlagati, da državni zbor Republike Slovenije sprejme

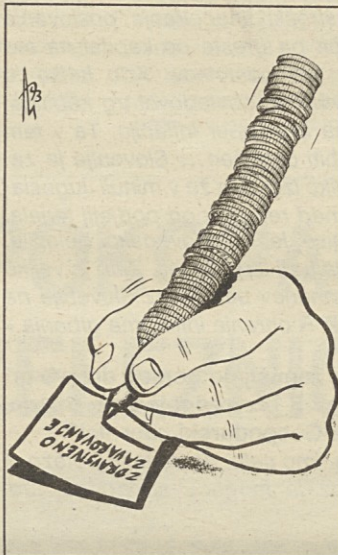
ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O ZDRAVSTVENEM VARSTVU IN ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU (Uradni list RS, št. 9/1992)

1) v 15. členu zakona se za 9. točko 1. odstavka doda nova 9.a točka, ki se glasi:

"9.a brezposelne osebe, prijavljene na zavodu za zaposlovanje, ki so delovno razmerje izgubile zaradi stečaja ali zaradi nujnih operativnih razlogov in iskalci prve zaposlitve;"

2) v 23. členu se v 3. alineji 1. točke 1. odstavka za besedami "zdravljenje in rehabilitacija otrok, učencev in študentov, ki se redno šolajo" dodajo besede:

"zavarovancev iz 9.a točke 15. člena"

BEDA V SLIKI

Cvet do cveta – tolar do tolarja

V zvezi svobodnih sindikatov so iz različnih krajev Slovenije zbrali že kakšnih 23.000 podpisov delavcev, ki soglašajo s spremembo zdravstvene zakonodaje v korist brezposelnih delavcev in iskalcev prve zaposlitve. Po 88. členu ustave je namreč moč sprožiti postopek za spremembo zakona, če je zbranih najmanj pet tisoč podpisov. Akcija so v svobodnih sindikatih začeli 18. februarja, končujejo jo pa te dni. Delegacija zveze svobodnih sindikatov bo 22. marca obiskala predsednika državnega zbora Hermana Riglenika in mu izročila podpise volilcev in predlog za spremembo zakona o zdravstvenem zavarovanju in zdravstvenem varstvu.

»Akcija zbiranja podpisov je dosegla izjemen odmev, gre za veliko solidarnost delavcev,« je dejal predsednik ZSSS Dušan Semolič. Sprememba zakonodaje je nujno potrebna, saj je obolevnost med brezposelnimi zelo visoka, sami pa nimajo dovolj denarja, da bi se dodatno zavarovali, kot zdaj zahteva nova zakonodaja, ali pa kar sami plačevali določene zdravstvene storitve.

Ob tem kaže povedati, da je bilo januarja v Sloveniji že prek 120.000 brezposelnih. Med njimi je bilo okrog 15.000 delavcev, ki so zgubili delo zaradi stečaja, 19.000 delavcev, ki so izgubili delo zaradi nujnih operativnih razlogov in 23.000 prvih iskalcev zaposlitve. Vseh brezposelnih, za katere bi veljale spremembe zakona, je ta hip kakšnih 60.000.

Brez svoje krivde odpuščeni delavci so zdaj upravičeni le do obveznega zdravstvenega

zavarovanja, sami pa morajo doplačevati stroške zdravstvenega varstva, ki jih ne krije obvezno zavarovanje.

Glavni namen akcije zbiranja podpisov je sprememba in dopolnitev dveh členov zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. V 15. členu je tako uvedena nova kategorija zavarovancev, ki omogoča urejanje položaja odpuščenih delavcev tudi potem, ko jim prenehajo pravice iz zavarovanja za primer brezposelnosti in ki so kljub temu še vedno brez zaposlitve. Predlagana sprememba 23. člena pa zagotavlja, da obvezno zdravstveno zavarovanje krije celotno ceno zdravstvenega varstva odpuščenih delavcev. V zvezi svobodnih sindikatov so sprožili hkrati tudi akcijo zbiranja podpisov za sprejetje zakona o ureditvi zbiranju kolektivnih pogodb, o čemer bodo podatki na voljo prihodnji teden.

Knjiga z napotki

KAKO POSTATI PODJETNIK in KAKO USPEŠNO POSLOVATI

Sonja Gavez, Viljenka Godina in Marina Letonja

iz zbirke ABC PODJETNIŠTVA Cena 890,00

Naročila pošljite na naslov:

ČZP ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4; Telefon 321-255, 110-033; Fax 311-956

ŽIVLJENJE TEČE ...

Piše: mag. Aleksej Cvetko

Povrnitev povzročene škode

V 281. členu zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju je določeno, da ima Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje pravico zahtevati povrnitev povzročene škode od tistega, ki je namenoma ali iz velike malomarnosti povzročil invalidnost, telesno okvaro ali smrt zavarovanca. Če je takšno škodo povzročil delavec v zvezi z delom ali pri delu, je zanjo odgovorna organizacija, podjetje oziroma druga pravna oseba ali delodajalec.

V prvem primeru govorimo o subjektivni krivdi odgovornosti, v drugem primeru pa gre za objektivno odgovornost. Obe se ugotavljata v skladu z določbami zakona o obličajih razmerjih. Od določb tega zakona se določbe zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju v zvezi s škodo in njeno povrnitvijo nekoliko umaknejo z določbo, da Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje lahko zahteva povrnitev škode, povzročene v zvezi z delom ali pri delu s kaznivim dejanjem tudi neposredno od osebe, ki je povzročila invalidnost, telesno okvaro ali smrt zavarovanca. Po določbah zakona o obličajih razmerjih je namreč možno zahtevati povrnitev škode neposredno od delavca že v primeru, če je škodo povzročil namenoma.

Stara zakonodaja ni vsebovala določbe, s katero bi se lahko omejila višina škode, ki jo Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje lahko zahteva od fizične osebe. Zato je, sicer res v posameznih primerih, prihajalo do bagatelnih zahtevkov, katerih vrnitev se je uveljavljala celo pred sodiščem, v drugih primerih pa je bila škoda, ki naj bi se povrnila, tako visoka, da je ugodito zahtevku za posameznika pomenila že njegovo socialno ogroženost. Zato je zakon določil, da zavod določi najnižji in najvišji znesek odškodnine, ki jo lahko zahteva od fizične osebe.

Členi od 282. do 288. zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju določajo, v katerih primerih lahko Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje terjati povrnitev povzročene škode od organizacije ali delodajalca. Tako ima pravico zahtevati povrnitev povzročene škode od organizacije ali delodajalca, če je zavarovanceva invalidnost, telesna okvara ali smrt posledica tega, ker niso bili izvedeni ustrezni ukrepi, predpisani ali odrejeni za varnost ljudi. Ker je varstvo pri delu področje, ki je urejeno s številnimi predpisi, je zelo široka možnost uporabe te določbe. Pravica zahtevati povrnitev škode je določena tudi takrat, ko je do škode prišlo zato, ker je bilo delovno razmerje sklenjeno brez predpisane zdravstvene preglede z osebo, ki zdravstveno ni bila zmožna za opravljanje določenih del oziroma nalog, kar se je pozneje ugotovilo z zdravstvenim pregledom. Prav tako je od organizacije ali delodajalca možno zahtevati povrnitev škode, če je nastala zaradi posredovanja neresničnih podatkov, nesporečanja podatkov ali pa zaradi nespoštovanja z zakonom ali pogodbo prevzetih obveznosti v zvezi s poklicno rehabilitacijo ali zaposlitvijo invalida.

Kot zanimivost lahko omenimo, da je za povrnitev povzročene škode Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje solidarno odgovorna tudi oseba, ki je kot priča s pravnoomočno sodno odločbo obsojena za kaznivno dejanje krive izpovedbe, če je bilo na podlagi takšne izpovedbe komu priznana neko obdobje v pokojninsko dobo in je bila na podlagi tako priznanega obdobja uveljavljena pokojnina, do katere tisti, ki jo je dobil ni imel pravice, ali je bila uveljavljena večja pokojnina od tiste, do katere je imel pravico. Ta odločba bo lahko še posebej pomembna zaradi odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije, št. U-I-20/92-21 z dne 12. novembra 1992 (Uradni list RS, št. 56/92), s katero je bila razveljavljena določba 308. člena zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, da se pokojninska doba ne more dokazovati na podlagi izjav prič.

Enako kot v prejšnjem zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, je tudi v novem določba, da se šteje, da je imel Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje škodo, ne glede na to, da so nevarnosti zajete z zavarovanjem po tem zakonu.

Zakon seveda določa, kako je v primeru, če Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje povzroči škodo. Določeno je, da za škodo odgovarja, če je povzročena zavarovancu pri opravljanju ali v zvezi z opravljanjem svoje dejavnosti, v skladu z določbami zakona o obličajih razmerjih.

V torek dopoldne je pred slovenskim parlamentom protestiralo nekaj tisoč upokojevcev iz vse Slovenije. Prišli so z vlaki, avtobusi, peš.

Predsednik Zveze društev upokojevcev Slovenije Stanko Hvale je prebral protestno izjavo.

UPOR UPOKOJENCEV

Najprej je prekipelo upokojevcev v Mariboru, ki so napolnili tamkajšnji Trg svobode. Za njimi je upor upokojevcev proti nerazumnim potezam vlade zatresel še Ljubljano. Zarana v torek so se z avtobusi pripeljali z različnih koncev Slovenije v Tivoli in od tam jih je nekaj tisoč krenilo proti parlamentu. »Hočemo svoj denar,« so vzklikali pred republiškim parlamentom. »Zase so poskrbeli, za druge pa jim ni mar,« so glasno negodovali nad poslanci.

Na zadnjih volitvah so jih snubili vsi, zdaj pa so nanje pozabili.

O razpoloženju upokojevskih demonstrantov so najbolj zgovorno pričali transparenti, ki so jih nosili. Na njih je pisalo: »Pokojnina – pravica iz dela«, »Čakamo razvojni program – dobimo zamrznjene pokojnine«, »Poslanec na konju – upokojenec na psu«, »Poslanske plače gor – pokojnine dol«, »450.000 upokojevcev – 450.000 volivcev«, »Ne govorite o upokojevcih, govorite z upokojevci«.

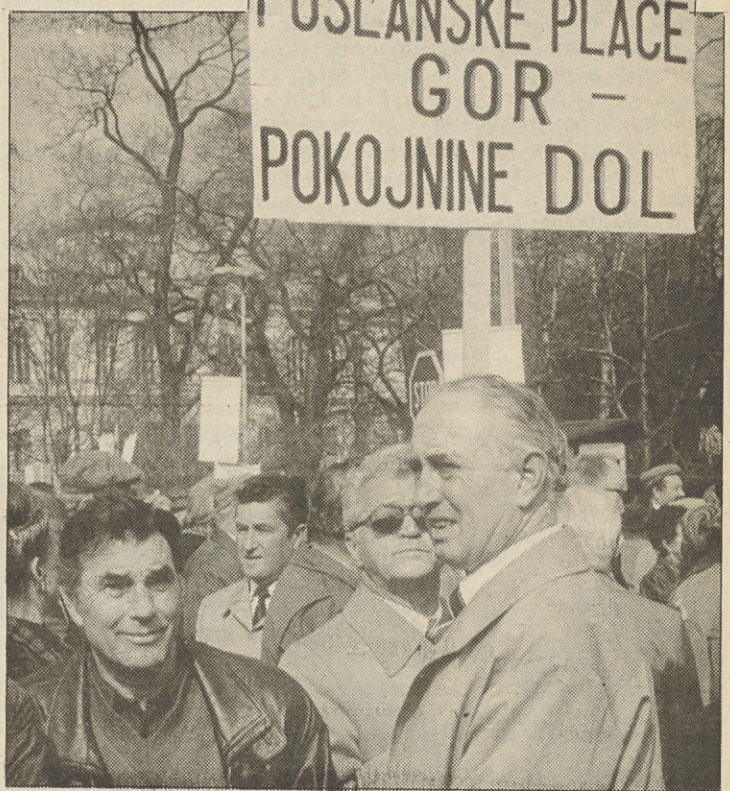
Upokojevci slovenski vladi še zlasti zamerijo, da se pred sprejetjem zakona ni posvetovala z njimi in jih je preprosto odkrnila v stran, čeprav predstavljajo pomembno politično silo. Na zadnjih volitvah so jih snubili vsi po vrsti, jih vpisovali v svoje programe in jim delili obljube, zdaj pa so pozabljeni.

Upokojevci se čutijo opeharjene. Prvič zato, ker že pri aprilski uskladitvi pokojnin ne bodo več dobili poračunane razlike, drugič pa zato, ker bo po vseh napovedih realna vrednost pokojnin občutno padla. Prizadeti bodo tisti z najnižjimi pokojninami. Interventni zakon o usklajevanju pokojnin in denarnih nadomestil za primer brezposelnosti v letu 1993, ki ga je sprejel državni zbor, spreminja eno temeljnih načel zdajšnjega pokojninskega sistema, to je, da je pokojnina nadaljevanje sistema plač. Dozdaj je veljalo, da poteka usklajevanje pokojnin glede na višino plač – in sicer najmanj 85 odstotkov od statistično ugotovljene rasti mesečne plače. To pomeni, da je to razmerje lahko tudi višje, zdaj je denimo 86,9 odstotka.

Interventni zakon pa je omejil odnos med pokojninami in plačami na 85 odstotkov. Omejevanje rasti plač avtomatično vpliva tudi na rast pokojnin – saj manjša rast plač pomeni tudi manjšo rast pokojnin. Sprejeti zakon o usklajevanju pokojnin dejansko omejuje dvakrat: prvič pri rasti plač in nato še pri zaostrenem, samo delnem usklajevanju glede na rast življenjskih stroškov.

Zakon o »zamrznitvi« pokojnin in nadomestil za brezposelne je nastal po logiki, da je upokojevcev preveč, da marsikateri upokojenec živi danes bolje kot zaposleni delavec, da se brezposelnim predobro godi. Res je sicer, da je v Sloveniji veliko delavcev, ki prejema nižje plače kot pa upokojeni delavci pokojnine za isto delovno mesto. A problem je v preniških plačah, ne pa v previsokih pokojninah, v prevelikem upokojevanju v zadnjih letih, ki ga je država dopuščala – in tudi spodbujala – da bi se rešila odvečnih delavcev. Zaposlenih delavcev je vedno manj, upokojevcev pa vedno več, vendar za to niso krivi

POSLANSKE PLAČE
GOR –
POKOJNINE DOL

Upokojevci so pripravljani nositi le tolikšen del bremen, kot bo naložen drugim z enakimi prejemki...

ne eni ne drugi, ampak gospodarsko nazadovanje, v katerega smo zabredli in politika prekomernega upokojevanja, ki se nam bo še hudo maščevala.

Tega se je očitno zavedal predsednik Vlade dr. Janez Drnovšek, ki je sprejel predstavnike upokojevcev in jim obljubil, da bo vlada spremljala učinke sprejetega zakona in predlagala spremembe, če bo ogrožena socialna varnost upokojevcev. Vse kaže, da se vlada boji naraščajočih socialnih napetosti kot posledice njenih varčevalnih ukrepov na vseh področjih, saj je po sedanjih demonstracijah in protestih že napovedan pravcati plaz stavkovnega gibanja. Pri vsem tem pa imajo svojo težo nedvomno tudi upokojevci, saj gre navsezadnje za skoraj polmilijonsko armado volivcev...

Marija Frančeskin, slike: Sašo Bernardi

»Rdeča banda! Barabe! Pripelji očeta!« Tako je skupina razjarjenih upokojevcev sprejela prihod dr. Cirila Ribičiča, ki se je na kraju samem »hotel seznaniti z razpoloženjem in predlogi upokojevcev« – a komaj ušel njihovu besu.

Delegacijo upokojevcev je na koncu sprejel dr. Janez Drnovšek in jim med drugim obljubil, če bo treba, tudi del svoje plače v človekoljubne namene (kot pred njim nedavno tega že Marjan Podobnik).

Zboru kulturnikov ob rob

Spet se srečujemo s kulturniki, ki so povzdignili svoj glas. Denarja premalo! V pretežni meri gre za tiste kulturnike, ki so to počeli že pred leti in spočeli Demos ter nato v njegovem okviru uspeli v skrbi za svojo politično kariero spraviti kulturo, ne le po svoji volji, ob precejšen del sredstev po demokratični parlamentarni poti. Tako Pavček, ki je bral med pomladjo Majniško deklaracijo, kot Peršak, ki je takrat zmozel vsaj formalno parlamentarno ugovarjati krčenju sredstev za kulturo, kot Rupel, ki se je odločil za zunanjo politiko in v njej spisal knjigo o tem, kaj smo in kdo ima zasluge, da je to storil. Pa še kdo! Danes se ve, da so takrat kulturniki v politiko startali iz bistveno boljšega položaja kulture v slovenski družbi, kot je današnji ali včerajšnji. Tisti startni položaj, ki jih je pripeljal na oblast, je bil bistveno ugodnejši za kulturo, in slej ko prej bomo spoznali, da tudi za ljudi bolj demokratičen.

Zdaj pa v zrak, ker je treba plačati ceno nekega početja, in pri tem je kultura tisto, kar naj bi bilo znova dodatno oskubljeno. Le da tokrat stvari sežejo že v del, ki se mu reče institucionalna kultura.

Ne toži se mi po starih časih, toži se mi po elementarni poštenosti ljudi, ki sedaj znova pripravljajo revolt, revolt v imenu leveice, ki ji prej niso pripadali zato, ker po sektorski delitvi oblasti le-ta tokrat obvladuje po novem kulturo.

Bog se nas usmili, če ne vidimo, za kaj gre: za narodov blagor v imenu ljudstva, samobitnosti in vloge kulture v demokraciji namreč. Pa ni vselej tako. Tisto temeljno je: ali s sedanjim početjem kultura, ki jo vabi v goste ista srenja, ne izgublja svojega obraza in se po drugi poti usmerja, tja kjer je že bila in se ji je zgodilo zlo. Zato, ljudje – pamet v roke in spoznajte, da je manipulacija bistvo politike, ki jo živimo danes. Politika je postala obrt in samo vaše ali tvoje je, če stvari preplačaš! Kultura je res obubožana.

Po vsem, kar se je zgodilo, ni mogoče naprej z istim orkestrom. Muzikanti bi morali biti novi! Brez zamere, prijatelji.

Milan Bratec

Proračunsko prerivanje – vse smo že videli

Bržkone bo kar držala ugotovitev, da bi varnostni svet Organizacije združenih narodov zaslužil naše posebno pomembno priznanje ali odlikovanje, ker ni umaknil embarga na uvoz orožja v Slovenijo. Pa pri tem ne nameravamo posegati v argumente, ki jih je naš zunanji minister navedel v svojem pismu, celo pritrjujemo jim. Gre za mnogo bolj prozaičen in banalen razlog, za usklajevanje in sprejemanje letošnjega državnega proračuna.

Težko si namreč predstavljamo, kako bi bila videti bitka med posameznimi ministri, če bi imel še obrambni minister možnost nabaviti kako raketno topnjačo ali pa vsaj patroljni čoln, da o kakem zmogljivejšem protizračnem sistemu sploh ne govorimo. Že brez tega namreč po besedah direktorja vladnega urada za informiranje notranje usklajevanje proračunskih izdatkov v vladnih resorjih potencialno predstavlja »nevarnost hudih konfliktov med resorji, če nekomu povečša, drugemu pa zmanjša porabo.«

Vladin izhodiščni sklep, da se globalni obseg proračunskih izdatkov ne sme povečevati, pomeni, da pravzaprav ne bo ministra in resorja, ki bi bil z odmerjenimi sredstvi vsaj približno zadovoljen. In kako naj bo potem optimističen pisec tehle vrstic, ki je v interni razdelitvi dela v uredništvu našega lista zadolžen za del družbenih dejavnosti – vzgojo in izobraževanje, kulturo, znanost, tiste dejavnosti torej, za katere smo

sicer pripravljani prisegati o njihovem pomenu in potrebnosti za hiter napredek gospodarstva, ki pa so ob restriktivnih vselej potegnile najkrajši konec...

Tako smo še pred končnim usklajevanjem proračuna pričali različnih javnih izjav, opozoril in kritik. Na ministrstvu za kulturo pravijo, da dodeljena sredstva za kulturo ne bodo zadoščala za financiranje in sofinanciranje nikakršnih programov, nikakršnih investicijskih posegov in vzdrževalnih del, pa tudi ne za pokrivanje rednih obveznosti, ki jih je doslej država zagotavljala kulturnim dejavnostim. Dodeljeni denar bi zadoščal le za plače in tekoče materialne stroške kulturnih ustanov, katerih redna dejavnost se financira iz državnega proračuna, in to brez sredstev, ki jim jih ministrstvo zagotavlja za posamezne akcije in projekte. Strokovna društva s področja kulture – likovniki, filmski delavci, oblikovalci in skladatelji opozarjajo, da je prav ustvarjalna kultura tisto, kar potrjuje identiteto Slove-

nije. Brez ustvarjalne kulture Slovenija tudi samostojnosti ne potrebuje, menijo.

Z javnim pismom predsedniku dr. Janezu Drnovšku se je oglasil tudi predsednik izvršnega odbora Kulturnega zbora Tone Pavček. Pavček je skupaj s predsednikom odbora za kulturo, šolstvo in šport pri državnem zboru dr. Dimitrijem Ruplom in še nekaterimi tudi sklical zasedanje kulturnega zbora, posvečeno predlogu proračuna za kulturo.

Podobno je tudi na področju znanosti in tehnologije. Po prvem predlogu ministrstva za finance naj bi področje dobilo 11 odstotkov manj denarja kot lani, prvo usklajevanje pa je zaostajanje nekoliko zmanjšalo, čeprav še ne zagotavlja izvajanja dogovorjenega programa. Ker so nekatera ministrstva svoje zahteve zelo napihnila, tudi za indeks 145 ali 285, in ker so za znanost načrte že tako pripravili omejevalno, je spodnja meja, na katero so se pripravili pristati, dvig sredstev na povprečno

rast proračuna, ki znaša 6,6 odstotka. Ta vsota bi komajda še preprečevala nastanek škodljivih posledic, beg možganov, kvarjenje opreme in podobno.

Začuda malo odmevov je zaenkrat s področja vzgoje in izobraževanja. S kančkom zlobe bi lahko dejali, da je tu manj težav zaradi dejstva, da gre za edino področje, za katerega skrbi liberalno demokratični minister. Obenem si je vlada s šolniki pred kratkim obrusila zobe ob napovedani splošni šolski stavki. Ko smo si že privoščili malo zlobe, pa še končajmo z mislijo, da so kulturniki po svoje lahko veselili, da so demokrati v novem parlamentu v opoziciji. Po dveh letih sodelovanja te stranke v vladi, ko njeni eminentni kulturniki kot vodilni člani stranke niso imeli ne časa ne razumevanja za kulturo in so jo pravzaprav objektivno spravili v današnji položaj, bodo demokrati spet začeli delovati na področju, na katerem so pravzaprav najbolj doma.

Igor Žitnik

Svobodni Sindikati Slovenije

Skok v šolo prihodnosti

Minuli teden je na Ljubljanskem sejmu potekal v znamenju šole in učil. V okviru sejma »Učila 93« so potekale prireditve pod naslovom »Dnevi slovenskega izobraževanja 93«. Na razstavi in prireditvah je sodelovalo preko 100 vzgojnih in izobraževalnih organizacij – šol, izobraževalnih zavodov za odrasle, društev, prostovoljnih organizacij ter podjetij s področja izobraževalne tehnologije.

Veliko prostora je bilo na razstavi namenjena igračam in predšolski vzgoji. Malčki, pa tudi njihove vzgojiteljice in starši so kar oblegali domiselno pripravljene stojnice, kjer je bila prava paša za oči. Marsikdo je z zavidanjem ogledoval opremo in igrala za vrte in jih primerjal s tistim, kar ima na voljo vsak dan v svoji vzgojnovarstveni ustanovi.

Malo večji osnovnošolci in srednješolci so se predajali računalnikom in različnim računalniško krmiljenim strojem in učnim pripomočkom, ki tokrat niso imeli na programu le »računalniških igrice«, marveč strokovno in znan-

stveno podprte poskuse in ponazoritve snovi, s katero se srečujejo v šoli.

Prireditve so spremljale različne delavnice – likovne, kiparske, steklarske, raziskovalne, glasbene, plesne, telovadne in še kaj.

Številne strokovne organizacije so se predstavile s svojimi programi, enako tudi založbe, tako tiste velike, z učbeniki in drugo literaturo za poglobljanje šolskega znanja, kot tudi manjše, specializirane, omejene na posebne segmente šolskega dela.

Na sejmu so se posebej predstavile tudi izobraževalne organizacije, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih. Te so poleg razstave pripravile tudi vrsto strokovnih razprav in predstavitev.

Sejemski vrvež je trajal od jutra do večera. Številne šole so sejem izkoristile za strokovne ekskurzije. Staršem, ki niso odpeljali svojih otrok na razstavo je lahko kar žal.

I. Ž.

Delo

(Samostojni časopis za nesamostojne čase)

Zakaj ne bi priznali, da je časopis DELO nekaj posebnega med potiskanimi papirji v naši vasi. Ne le zaradi kontinuitete in obsega, prej zaradi zanimive razporeditve strani in vsebine.

Recimo, na predzadnji strani preberemo, komu so dokončno vzeli potne liste, in nekaj reklam. Na zadnji strani je visoka politika in rubrika: Svet so ljudje. Seveda ne sme manjkati poučna misel v okvirčku. Kot recimo: DELO krepi človeka! Tit Valerij Slivnjikar.

Na strani z obvestili in Stikovo vročo linijo se lahko seznanimo, kam ne bomo šli, ker nimamo cekinov. Mali oglasi so obilnejši ob sredah, petkih in sobotah. So prava proza resničnega življenja. Na strani, namenjeni zabavi in zanimivostim, lahko preberemo žalostne humoristične zgodbe,

raznih Gluvicев anecdote, krizanke, aforizme, pa tudi kaj tragičnega.

Kriminalna stran je slastna in mastna. Mala nočna kronika pa se g. Skumavcu že vleče kot čreva. Kaj je lepšega, kot navsezgodaj prebrati: Z nožem ga je prepračala! Sledi šport, ki to ni, saj je vse le biznis in denar.

Pri kulturi se pojavljajo različna bolj ali manj duhovito napisana poročila, ocene, reportaže in literarne zabeleške.

Zunanja politika je bila nekoč bleščeča analitično bogata stran. Zdaj je zgolj klavnica in Balkan. Notranje politike naj ne bero ljudje s slabo prebavo. Novinarji niso nič krivi, samo novice so pač take, da te dol poženejo.

Tu so še priloge o neznanju in nerazvoju. Podknjiževni listi, nedeljska priloga in ponedeljkov TV debilni magazin z nagradno križanko.

To pa bi bilo v grobem tudi vse. Bolje kot nič, a ne veliko več kot nič. Če priznamo, da je italijanski papir časopisa Republike veliko mehkejši, smo v hudi zadregi, kateri časopis naj kupimo. Slovenci, ker ni, da bi si rit brisali s papirjem časopisa SLOVENEČ?!

F. F. Frankenstein

Jože Smole: **PRED USODNIMI ODLOČITVAMI**

Pri založbi ČZP Enotnost je konec oktobra 1992 izšla knjiga Jožeta Smoleta »Pred usodnimi odločitvami«. V njej Smole, nekdanji novinar, diplomat in predsednik SZDL Slovenije razgrinja svoj pogled na slovensko in jugoslovansko politično dogajanje pred razpadom Jugoslavije.

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) _____ izvod(ov) knjige PRED USODNIMI

ODLOČITVAMI. Naročeno mi (nam) pošljite na naslov: _____

Ulica, poštna št., kraj: _____

Datum: _____ Podpis naročnika: _____

1. Naročeno bomo plačali v zakonitem roku 2. Kot individualni naročnik bom plačal po povzetju

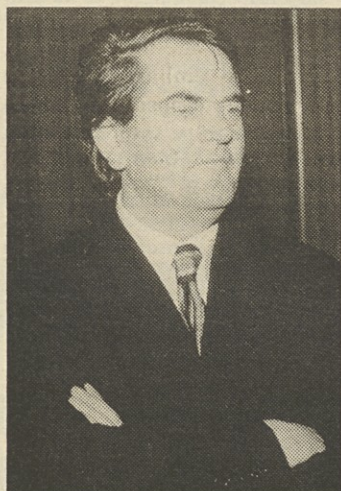
Zaupno pismo o neobvladljivih socialnih nemirih v Mariboru

ROUSOVA PARADIGMA

Predsednik mariborske vlade Anton Rous je te dni naredil nekaj, za kar smo bili prepričani, da je že ostalo za vedno zaklenjeno v ropotarnici ne tako odmaknjene totalitarne zgodovine. Rous je napisal TAJNO pismo najvidnejšim slovenskim politikom (predsedniku vlade Janezu Drnovšku, podpredsedniku Lojzetu Peterletu, ministru za finance Mitji Gaspariju, ministru za ekonomske odnose Davorinu Kračunu, ministru za notranje zadeve Ivanu Bizjaku in drugim), v katerem jih seznanja s katastrofalnimi socialnimi razmerami v Mariboru in jih vabi na srečanje, na katerem da jim bosta z direktorjem Koržetom podrobno predstavila gospodarski položaj in možne ukrepe. To srečanje naj bi potekalo BREZ NOVINARJEV, z njim pa Rous poleg Milana Kučana posebej seznanja še šefa VIS Janeza Širšeta.

In smo tam, pri dramaturgiji namreč. Dopuslimo možnost, da je predsednik mariborske vlade resnično zelo zaskrbljen za gospodarski položaj svojega mesta, ki naj bi povzročil »neobvladljiv socialni nemir«. Tudi nimamo nič proti, če je hotel vso stvar malce zdramatizirati, da bi pač dosegel večji učinek. Toda bistveno pri vsej stvari je, kako je to naredil.

Najprej predvsem ni jasno, zakaj se je Rous polotil pisanja ZAUPNEGA pisma. Od katerih potencialnih sovražnikov (od zunaj!) je bilo ogroženo njegovo mesto, kar bi opravičevalo takšno ravnanje?! Odgovor je na dlani. Z dramatisiranjem »pretečih neobvladljivih socialnih nemirov« in še z zaupnim pismom povrh je Rous hočeš nočeš (sovražno) stigmatiziral poseben družbeni sloj (obubožanih, ponižanih in razžaljenih) delavcev, ki jim grozi, da bodo ostali brez dela in s tem brez kruha. Z njimi se torej po Rousovi logiki poraja realna nevarnost »neobvladljivega socialnega nemira«, ki bi utegnila ogroziti ustavni red. Če to ni res, potem bo Rous že moral pojasniti, zakaj je poleg notranjega ministra Ivana Bizjaka z žgočim stanjem zaupno obvestil še šefa VIS Janeza Širšeta. Ali ni to prav tista logika, ki je svojčas stavke prepuščala v pristojnost in regulativo UDBE? Ta pa je, kot je znano, brez milosti preganjala zunanje, še bolj

Anton Rous: »Preči nam neobvladljiv socialni nemir!«

pa notranje sovražnike »ljudstva«. Če se torej s pretečimi socialnimi razmerami seznanja šef varnostno-informativne službe, ali to v perspektivi pomeni, da bodo delavci, ki izgubijo delo in nimajo kaj jesti ter zaradi tega (ne)organizirano bentijo čez delodajalce in državo, ki ni sposobna

urediti tistega, kar je obljubljala na volitvah in še ob nekaterih prejšnjih priložnostih, novi notranji sovražniki naše nove in samostojne države? Kje je torej tista kakovostna razlika med nekdanjimi totalitarnimi in sedanjimi demokratičnimi časi? Rous s svojimi potezami opozarja, da je ni, če pa imamo pred očmi njega osebno in njegovo politično držo v zadnjih nekaj letih, potem lahko z gotovostjo trdimo, da razlike ni nobene. Rous sam je politična personifikacija te (ne)demokracije! Tembolj, ker to pismo ni prvo takšno Rousovo početje. Samo spomnimo se njegovega pisma nekdanjemu predsedniku vlade SFRJ Anteju Markoviču: »Generalni štrajk, h kateremu pozivajo Svobodni sindikati Slovenije, bo imel dalekosežne posledice za socialni red in mir v Mariboru in celotni Sloveniji. V najdražičnejši obliki se je to pokazalo že pred dvema letoma. Tokrat posledice niso predvidljive...« Ali Rous s tokratnimi »neobvladljivimi social-

Metka Roksančič: »Položaj v Mariboru je bistveno slabši...«

nimi nemiri« ne počne prav isto?

Pač, razlika je! Če si je Rous lastno (politično) legitimnost pred dvema letoma in pol zagotavljal s temile marnjami: »Sigurno je, da bo z napovedanim štrajkom bistveno omajala realnost vseh poskusov možnih principov in oblik

INTEGRATIVNOSTI V JUGOSLAVIJI (podčrtal: I. K.)«, potem brenka danes na rahlo posodobljene strune: »Socialna spokojnost v Mariboru se lahko sprevrže v neobvladljiv socialni nemir. BOG DAJ (podčrtal: I. K.), da bi za učinkovitejšie ukrepe še bil čas...« Zanimivo pa je, da vzrok za NEVARNOST Rous obakrat najde v istem političnem »zlu«, in sicer Območnih svobodnih sindikatih!!! Citiramo: »Agresivna nepomirljivost območnih svobodnih sindikatov v Mariboru (predsednice Roksančičeve) v zvezi s sprejemom Zakona o zamrznitvi plač (preko mariborskih sredstev javnega obveščanja)«, v čemer Rous vidi »temeljni razlog« za preteči »neobvladljiv socialni nemir«.

Tako torej Rous, ki s tem zaupnim pismom in njegovo vsebino zelo lepo razgalja svoj politični profil. Poznavalci mariborskih dogajanj, ki sicer priznavajo težke gospodarske in socialne razmere, pa opozarjajo, da je Rous predvsem velik blefer, ki nima nobenega lastnega (lokalnega) programa (projekt Maribor jutri naj bi bil čista nategovalnica), posledice česar skuša zdaj ustrezno kanalizirati na Ljubljano oziroma ustrezne republiške dejavnike. In zraven se še tolaži, da ga morebiti »preteči neobvladljivi socialni nemiri« ne bodo vrgli iz sedla. Za zdaj mu je predvsem nasedel le (kdo drug?) direktor Sklada za razvoj Uroš Korže, ki pa ima spet svoje povzpetniške računice. Ko bo torej res prišlo do socialnih nemirov, kar se spriči takšnih mojstrov, kot sta Rous in Korže, niti po naključju ne more sfižiti, razlogov zanje takrat ne bomo iskali in stilu znane Rousove igre »primite tatu«, temveč velja nanje pokazati že danes. Ti pa niso v mariborskih svobodnih sindikatih ali tam, kjer jih vidi Rous, temveč predvsem v njem samem in politični paradigmi, ki je nihče lepše ne ponazarja kot prav njegova oblastniška kontinuiteta.

V. O.

Ivo Kuljaj

OKROG KORITA JE ZDAJ OGRAJA

Tako Peterletova kot dosedanja (predvolilna) Drnovškova vlada se pri preprečevanju gospodarskega kriminala in drugih nečednosti, v katere so se zapletli posamezni ministri ali »poslovodni organi« različnih podjetij, nista kaj prida izkazali. Veliko takšnih »Dosjejev« je še vedno zaprtih za javnost: Elan, Slovin, primer Grubelič, Les banka, itd. Posamezni ministri so se lahko po mili volji ukvarjali tudi s takšnimi dejavnostmi, ki so neposredno koristile njihovim firmam, firmam njihovih žena, otrok in sorodstva, ali pa kupovali delnice takšnih, o katerih so iz svojih virov (z)vedeli, da »dobro stojijo«. SDK je brez haska objavljala različne svoje »izsledke«; zgodilo se ni nič. Nič čudnega, če v ljudeh tudi zato usiha vera v pravno državo.

Kaže pa, da bo poslej drugače. Tako so pred dnevi poslancem že razdelili posebne vprašalnike, v katere morajo vpisati vrsto podatkov o svojem premoženju, od nepremičnin z vsemi zemljiškoknjižnimi podatki do podatkov o gospodarski družbi, podjetju, zavodu, poklicu oziroma drugi zasebni dejavnosti (z opisom dejavnosti, oznako firme, podatki o deležih in vrednosti). Tako poklicni kot nepoklicni poslanci morajo komisiji predložiti podatke o vseh dohodkih v minulem letu, o vrednostnih papirjih, dolgovih in obveznostih ter premičninah večje vrednosti (nad 500.000 tolarjev). Funkcionar mora »premoženjski« komisiji sporočiti tudi podatke o premoženju in dohodkih zakonca oziroma osebe, s katero živi v zunajzakonski skupnosti, ter družinskih članov, s katerimi živi v skupnem gospodinjstvu. Med trajanjem mandata mora funkcionar prijaviti premoženje vsaki dve leti. Podatki o premoženju in dohodkih funkcionarjev so »osebni podatki«, njihove plače in drugi prejemki iz proračuna pa so javni.

Če bo komisija ugotovila, da funkcionar krši zakon oziroma zlorablja svoj položaj v pridobitne namene, mora o tem obvestiti organ, katerega član je funkcionar, oziroma organ, pristojen za volitve in imenovanja, ki bo zoper funkcionarja ukrepal – v skladu z ustavo, in zakoni.

Upajmo, da bo ta grožnja zalegla. In, kajpak, še kar čakamo na dokončno razjasnitev omenjenih afer.

Izjava tedna:

Direktor vladnega urada za informiranje Mile Šetinc je dejal, da je bilo med resorji, ki so bili pri kleščanju državnega proračuna najbolj na udaru, tudi šolstvo. Hkrati je podčrtal, da je proračun razvojno naravn. Kako gre to dvoje skupaj, vesta samo Mile Šetinc in gospod Bog!

mednarodna
špedicija
in
transport
koper n solo

InterEuropa

tozd špedicija n. sub. o. koper

filiola Kranj
64000 Kranj
gorenjesavska b.b.
telefon 21-687
telex 34-626
žiro račun
51400-601-12498
sdc koper

datum 25. 2. 1993
naš znak 39117-1061/93
vaš znak

Zadeva: Odpreda municije na
MNZ Ljubljana

Sporočamo vam, da smo po nalogu Mejne policije Ljubelj vašo minicijo 20 kosov lovske naboje poslali po pošti na Ministrstvo za notranje zadeve, Ljubljana Mačkova 1.

V skladu s predpisi o uvozu municije vam bo ista izročena proti potrdilu o plačilu stroškov odpreda po priloženem računu v znesku SIT 1.500,00
Lep pozdrav!

Priloga račun

Ko/ MNZ Ljubljana

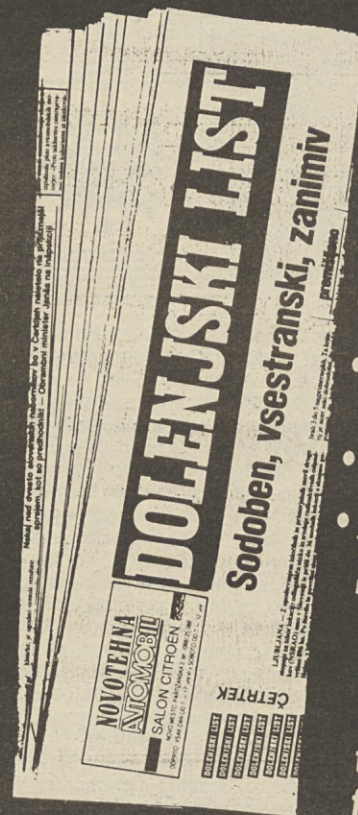
P. s. Prvotni dopis od 18. 2. 93 popravljamo zaradi napačnega priimka stranke

InterEuropa Ljubelj
Bretter Anžon

InterEuropa
d. d. Koper
Filiola špedicije Kranj
Izpostava Ljubelj

poslujemo po veljavnih
splošnih pogojih
poslovanja mednarodnih
špediterjev, jugoslavije

... pokrajinski tednik, ki poroča

- o vsem, kar se zgodi zanimivega na Dolenjskem, Beli krajini, Posavju, na Kočevskem in drugod,
- piše preprosto, razumljivo in kratko,
- daje vsem svojim bralcem možnost, da v njem sodelujejo,
- nudi nešteto možnosti za oglaševanje,
- je glede na obseg med vsemi podobnimi časopisi najcenejši

68000 Novo mesto
Glavni trg 24
tel.: 068/23-606
fax: 068/24-898

PRORAČUN

Janševa kontinuiteta

Janez Janša, obrambni minister, je še poslednji Mohikanec v slovenski vladi, ki mu še na kraj pameti ni padlo, da bi se poslovlil od velikih proračunskih apetitov. Pri tem ni jasno samo to, za kaj namerava porabiti denar, saj, kot je znano, za Slovenijo še vedno velja embargo na uvoz orožja. Mi pa po Janševih besedah embarga ne kršimo, se pravi, da orožja ne uvažamo. Bržda Janša vztraja pri visokem proračunu za vojsko zgolj zaradi kontinuitete slavne evropske socialdemokracije, ki je pred prvo svetovno vojno brez izjeme v celoti glasovala za vojne kredite. Le kakšna neki je Janševa socialdemokratska baza?

Horoskop

Pametno opozorilo

Ruski književnik, publicist in revolucionar Aleksander I. Herzen (rojen 25. marca 1812) je bil eden najbolj znanih nasprotnikov ruskega carskega režima v 19. stoletju. Pred 19. stoletjem je bil upor carju in njegovemu režimu skoraj izključna domena ruskega visokega plemstva. Vsake toliko časa je odstranilo kakega nadležnega carja, ki je preveč zvesto izpolnjeval svoje absolutistične dolžnosti. Poleg plemstva se je tu in tam kdaj uprlo še stepsko ljudstvo z obrobja imperija. Recimo Kozaki, ki se jim je zadelo, da bi se dalo dobro živeti tudi brez carskega pokroviteljstva. Ko pa je Napoleon s pomočjo svojih čet raznesel vpliv francoske meščanske revolucije po vsej Evropi, je nekaj tega vpliva prišlo tudi v Rusijo. Tudi meščanski stan v Rusiji se je zavedel svojih pravic in se pridružil plemstvu pri kovanju zarot. Sprva sicer boječe, kasneje pa vse bolj odkrito. Eden tistih, ki so prebijali led, je bil tudi Aleksander Herzen. Herznu za svojega življenja ni uspelo zrušiti carja, so pa njegove ideje precej vplivale na anarhiste, ki so z razstrelitvijo carja leta 1881. in z vstajo 1905. že nakazali konec režima. Delo revolucionarjev 19. stoletja so v februarju 1917 elegantno dokončali pripadniki meščanskih strank (odstavili so carja Nikolaja II.), krvavo pa zapečatili strelji iz boljševiskih revolverjev (leta 1918 so v Jekaterineburgu pobili carsko družino).

Herzen se ni ukvarjal samo z revolucijo, ampak tudi s pisanjem. Tako je dobro vedel, kakšne pasti se skrivajo v tiskani besedi. Neki bolni znanec se je zelo zanimal za strokovne knjige in se po njih tudi strogo zdravil. Herzen ga je posvaril:

»Pazite, da ne boste umrli zaradi tiskovne napake.«

V tem tednu so bili rojeni še škotski raziskovalec David Livingstone, irski pisatelj Liam O'Flaithly, rimski pesnik Ovid, norveški dramatik Henrik Ibsen, nemški skladatelj Johann Sebastian Bach, ameriški pisatelj slovenskega rodu Louis Adamič, ruski skladatelj Modest Musorgski, rimsko-nemški cesar Maksimilijan I., flamski slikar Anthonis van Dyck, slovenski pesnik Ivan Minatti, slovenski pisatelj Beno Zupančič, slovenski matematik Jurij Vega, francoski pisatelj Stendhal, nemški fizik Werner von Braun, slovenski fizik Jožef Stefan, italijanski dirigent Arturo Toscanini in madžarski skladatelj Bela Bartok.

Šef

Šefu nekako ni šlo v glavo, kaj ima predsednik državnega zbora proti tako koristni in inteligentni živali, kot je prašič. Herman Rigelnik se je spustil celo tako daleč, da je, samo pomislite, primerjave poslancev s prašiči oziroma. Šef je pri prči stopil na društvo proti mučenju živali, kjer je ogorčeno protestiral spričo skrajno neumestnega in za prašiče žaljivega obravnavanja v javnosti. Kako zmotno mnenje ima predsednik »tega visokega zbora« o prašičih, pa se je šef do konca prepričal

še, ko je pogledal v Slovar slovenskega knjižnega jezika. V njem je pod geslom prašič videl najrazličnejše besedne zveze, o poslanški degradaciji teh živali pa ni zasledil ničesar. V slovarju piše, da je prašič domača žival, ki se goji zlasti zaradi mesa in slanine. Ali ni to nekaj naravnost čudovitega, še zlasti, če vidimo, kaj počne in za kaj se goji slovenski poslanec? Res pa slovar navaja tudi za prašiča žaljive sinonime; toda še zdaleč ne v povezavi s poslancem. Tako prašič lahko pomeni tudi pohotnega, nasilnega moškega (npr: stari prašič jo je spet nadlegoval) ali psovko (daj mir, prašič nemarni) in celo umazanega človeka (npr: ta prašič si ni umil rok). V nobenem primeru pa v slovarju ni za prašiča globoke žalitve, da bi bil primerjan s poslancem. Šefu po vsem tem ne preostane drugega, kot da tudi sam ogorčeno protestira proti Rigelnikovi apologetski užaljenosti, v kateri je žalil prašiče.

VREME

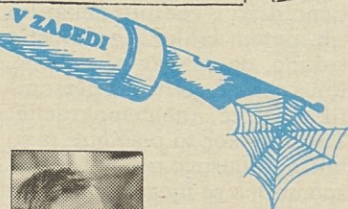

Piše: Andrej Velkavrh

Sončno in toplo

Po zaslugi telekomunikacij je svet danes tako majhen, da lahko dogodkom sledimo v živo. Redkeje se zgodi, da imamo možnost na tak način spremljati naravne nesreče ali katastrofe. Svet so obšli posnetki snežnih viharjev v nekaterih delih Združenih držav Amerike. Po naši zeleni zimi se zdi takšno zimsko divjanje narave še hujske. Dan ali dva zatem so se v nekaterih naših časopisih pojavili senzacionalistični naslovi, da se to vremensko divjanje bliža Evropi. Po logiki pač, da vreme pri nas prihaja večinoma od zahoda. Stvar pa ni tako preprosta. Cikloni in fronte na severni zemeljski polobli res potujejo od zahoda proti vzhodu, toda ti procesi so »živi«. Na svoji poti doživljajo spremembe. Dokler je meja med hladnim in toplim zrakom na fronti aktivna, se nekaj dogaja, ko pa prevlada vpliv hladnega ali toplega se procesi umirijo, vetrovi opešajo, padavine ponehajo, ciklon se izpolni... Ciklon, ki na primer v zahodni Evropi povzroči močne vetrove in padavine, ne bo povzročil enako slabega vremena, ko bo prispel v Rusijo. Na svoji poti proti vzhodu bo oslabil. Podobno je tudi s procesi, ki pridejo v Evropo čez Atlantik. Sploh pa ni nujno, da pridejo, njihova pot se lahko konča severneje ali na svoji poti odmejejo. In če že pridejo, so povsem drugačni kot na svojem začetku.

Pa pustimo slabo vreme. Pri nas je pomlad. Resda malo sušna, zato upajmo, da se nas bo kmalu umislil dež. Jožef (19. marec) lep in jasen, dobre letine prerok prijazen, pravi pregovor. Naše kraje bo prešla neka fronta, toda večjega poslabšanja ne bo. V nedeljo in v začetku prihodnjega tedna pa bo suho, bolj ali manj sončno in toplo.

Peterletovi posli

Lojze Peterle, zunanji minister, je končno doumel pravi smisel diplomacije. Začel je odpirati vrata slovenskemu gospodarstvu. Za začetek je še zlasti navdušil slovenske kamnoseke (njihovi hrvaški kolegi so žal spričo krutih osamosvojitvenih posledic še vedno prezasedeni), ki si že manejo roke nad potrebnimi deset tisoč mejnimi kamni med Slovenijo in Hrvaško, od katerih bo vsak stal od 1500 do 2000 tolarjev, medtem ko bo njegova postavitev navrgla kar od 25.000 do 30.000 tolarjev. Odveč je poudarjati, kako bo Slovenija tako pospešeno nadomestila bolečo izgubo južnih trgov in kako bo njena s kamni označena meja s Hrvaško pomenila velik prispevek k evropski integraciji. Naj razume, kdor more!

Rousovo pismo

Anton Rous, predsednik mariborske vlade, je v zaupnem pismu Janezu Drnovšku, Lojzetu Peterletu, Mitju Gaspariju, Davorinu Kračunu, Ivanu Bizjaku in drugim politikom zapisal, da se bo število zaposlenih v Mariboru letos zmanjšalo za 4 do 5 tisoč. Spričo tega po njegovem mnenju grozi socialni nemiri, vzrok pa je med drugim videl tudi v »agresivni nepomirljivosti območnih svobodnih sindikatov« (predsednica Roksandičeva) v zvezi s sprejemom zakona o zamrznitvi plač (preko mariborskih sredstev javnega obveščanja). Ker je Rous poslal pismo v vednost tudi mag. Janezu Siršetju, šefu varnostno-informativne službe, lahko iz tega sklepamo, da delavci v Sloveniji v kratkem ne bodo samo ob delo, temveč jih bodo začeli še pretepati.

Humoreska

Razumljiva diplomacija

- Zdaj pa bo končno svet ukrepal proti netilem vojne na Balkanu, smo nagovorili tovariša Neposrednega proizvajalca raznih strok, ki je kot navadno tičal za šankom bifeja Bližnja srečanja posebne sorte in pil svoje pivo.

»A ja?« je rekel tovariš Neposredni in odpihlil peno.

- Videti je, kot da ne verjamete preveč? smo se naprej silili vanj.

»Ne vem, zakaj naj bi verjel,« je dejal še vedno čisto neprizadeto.

- Zato, ker sta zdaj dva najmočnejša moža na svetu Clinton in Butros Gali dejala, da bo treba posredovati vojaško, če se Srbi ne bodo pokorili Vance-Ownewemu načrtu.

»In vi to verjamete?«

- Kaj vi ne?

»Jaz malce dvomim. Če bi Američani in Združeni narodi mislili zares, bi to že zdavnaj lahko storili.«

- Zdavnaj že ne. Za vojaško akcijo je treba temeljitih priprav, to je večmesečno delo. In odgovorno povrhu.

»Oh, saj ne bi bilo treba poseči z vojsko. Treba bi bilo le proglasiti, kdo so vojni zločinci in jih potem aretirati.«

- Ja, ampak, da prideš do vojnih zločincev, je treba najprej vojaško zmagati.

»Ali pa vojne zločince enostavno aretiraj, ko pridejo na kakšno mirovno konferenco.«

- Pa saj ne mislite, da bi lahko zgrabili in aretirali Karadžiča v New Yorku, ko pride na pogajanja, ali pa Miloševića, ko pride na miroljuben obisk v Pariz?

»Zakaj pa ne?«

- Saj to bi bil zločin. To bi bilo proti vsem pravilom diplomatskega obnašanja. To bi bila laž, grozen prešedan v diplomatskih odnosih. To bi vsa diplomacijo postavilo na glavo...«

»Oh, nehajte se že razburjati. Jaz nasprotno mislim, da je to povsem v skladu z diplomacijo, vsaj takšno diplomacijo, kot si jo predstavljajo ljudje miloševićevskega in karadžičevskega tipa.«

- Toda mimogrede, ne le da ni fair, da aretiraj nasprotnika, ki pride na miroljubno konferenco, težko je tudi dobiti vse glavne akterje naenkrat v tujini. In če bi aretirali recimo Karadžiča, bi potem Milošević sploh nikdar več ne hotel priti na pogajanja.«

»Ravno nasprotno. Srbskim agresorjem je edino, kar jim je ostalo, to, da se nenehno pogajajo in vse vlečejo za nos. Če bi na lepem koga izmed njihovih pogajalcev enostavno zaprli, bi bilo konec neskončnih nategovanj in potlej bi vedeli, da gre zares.«

- Ampak to bi bilo proti vsem pravilom...«

»Ta pravila so si izmislili Srbi in edino takšna pravila razumejo in spoštujejo.«

Bogo Sajovic

Politik novega kova

Nagovarja volivce samo še prek TV, mednje si ne upa. In prav ima!

Kuli

AVTOR CVETO ERMAN	TISKANJE UGOTAVLJANJE	SLUŽBENO MESTO EKONOMA	INDIJSKI ZUNANJI MINISTER (RAO)	RIMSKI POZDRAV	ZGORNJA OKONČINA	NEHEMIJAH GREW	LETALO	LUŽA, LOKEV	STAR SLOVAN	KAČIJI GLAS	IZRABŠKA LUKA	
GOTOVNA DEPOZIT NA VPOGLED												
SLOVEN KOSTUMOGRAFIJA												
DANYU TEDNU						PALICA PRI PLOGU IGRALEC OKORN						
GLAVNI STEVNIK					MALAJSKA BLAZNOST SODARSKO ORODJE				TETOVO	PRVI SKLONV SLOVNICI	PRIRODA NATURA	
DEL SKELETA						MESTO VOJVODINI						
GORA V ALPAH RANAR						LIBANON ATELTSKI KLUB				PEVKA PRODNIK RAČUN		
										ERBIJ GRŠKI LETALEC		
DELAVSKA ENOTNOST	APARAT STROJ	SIVA KRHKVA KOVINA	KRAGUJEVAC	SLOVENSKI EKONOMIST ALEKSANDER KARTON		ČLOVEŠKI UD						
ŠTEVILO NATISN. IZVODOV						NAJPOMEMB. AKT DRŽAVE	MIRUJOČI DEL MOTORJA	PLOHA BESED	NIZEK ZENSKI GLAS	PRIPRAVIL SALOMONOV UGANKAR	ŠPANSKA BIKOBORBA	KOVANJE ROČIJI KRIZ
ZENSKOIME						DEL OBRAZA MUSLIMANSKA VERA				DOMAČA MOLZNA ŽIVAL		
PAUL THOMAS			PROSTOR OBDANS STEBRI MANJSE PLOVILO							RUMENORJAVA BARVA ZEMELJSKI PLIN		VRSTA PLAZILCA
JEDIZ JESPRENA					ZAGANJAC PRI AVTOMOBILU					MODERNA GLASBA	LADKO KOROSEC JAPONSKA NABIRALKA BISEROV	
EGIPTOVSKI BOG SONCA				NAGRADNA KRIZANKA	PREČNI TRAM ZORN OLGA				GLAVNO MESTO ALBANJE			
GOZDNA ZVER				DRŽAVNA USTANOVA					SLOVENS. SKLADATELJ (BOJANI)			
IGRALKA KARINA				VELIKI KOS POHŠTVA					POMOTA KIKS			

Nagradna križanka št. 13

Rešeno križanko nam pošljite do 30. marca 1993 na naslov: CZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 13. Nagrade so: 1.000, 700 in 500 tolarjev.

Rešite nagradne križanke št. 10
MAIDSTONE, KE, ANGELSKI GRAD, ROLKA, ORIALI, TAAL, KROP, IN, LAI, RADON, TONE, MADONNA, OR, VIC, ALIJA IZET-

BEGOVIČ, LA, ZA, TR, NIŽAJ, TINE, LIAS, INEMANN, ANARHIST, TN, PLEN, DVORAK, KEATS, KT, METZ, NAMUR, IV, ARA, SLIM, ALABASTER, EL, TOKAJ, KRASNODVODSK, ANAND, ANNA, VOJ-SKA

Izžebani reševalci nagradne križanke št. 10
1. Vladimira Smoke, Podgorška 2, 61330 Kočevje
2. Marko Bucik, A. Gabrška 40, 65290 Šempeter pri Gorici
3. Boris Borovina, Ljubljanska 9, 66230 Postojna
Nagrade bomo poslali po pošti.

Križanko pripravil: SALOMONOV UGANKAR